ISSN 1857-4424

Nr. 9 (135) • Casa de Creație a Republicii Moldova • septembrie 2022

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ŞI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

Gheorghe Ștefan Neagu

Sumar

ION DOMENCO

Festival folcloric „De la neam, la neam“ 1

ELENA BALINSCHI

Calendar național — trei decenii de promovare a valorilor cultural-spirituale 3

ELENA BEJENARI

Ludoteca pentru toate vârstele.....7

PAVEL POPA

Jocul popular — leacul identității noastre.....8

ELDAR BODIU

Mesaj către urmași: „Pentru țara mea Moldova“.....14

DUMITRU APETRI

Imaginație și consistență poetică.....15

ȘTEFAN SOFRONOVICI

Profesorul Ion Melniciuc comemorat de Ziua Limbii Române 17

ION MUNTEANU

Să fiți îndrăgostiți și fericiți… 18

AURICA MORCOV

De dragul băștinașilor.....23

MARIA COȘCIUG

„Fântâna din Țarină a Ulitei lui Ion Coșciug“ 24

ANDA–CRISTINA VAHNOVAN

Vecinul ..... cop. 3

COLEGIUL DE REDACŢIE

Pavel Popa, redactor-șef

dr. **Varvara Buzilă**, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală

dr. hab. **Victor Ghilaș**

dr. **Mariana Cocieru**

Veta Ghimpu-Munteanu, Teleradio-Moldova

Gheorghe Nicolaescu, muzicolog

Vizitați site-ul www.casadecreatie.md

Acest site reprezintă mijlocul tehnic, care ne permite să oglindim şi să arhivăm activitatea cultural-artistică de amatori şi a meşterilor populari din republică.

Site-ul conține **arhiva digitală a revistei Realități Culturale**, disponibilă gratuit.

Compartimentul **Librărie** prezintă informaţii privind literatura metodico-ştiinţifică, de artă autohtonă şi universală, necesară pentru instituţiile primare de învăţământ artistic din republică.

Rubrica **Evenimente cultural artistice** va ține la curent cititorul cu diverse evenimente din viața culturală a țării, contribuind la promovarea şi popularizarea culturii naţionale.

În curând, pe site va fi disponibilă o **hartă interactivă** a satelor, raioanelor şi zonelor folclorice.

Societatea culturală

Casa de Creație a Republicii Moldova

ISSN 1857-4424

Proiectul „Realităţi Culturale“

Telefoane: (022)20-25-53, 069392909 (Ion Șarban)
Mob.: 069 39 24 98 (Pavel Popa, redactor-șef)

E-mail: casadecreatie@gmail.com, popapavel55@gmail.com
Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68, oficiul 338

Paginare și machetare: Igor Condrea

FESTIVAL FOLCLORIC

ION DOMENCO

„De la neam, la neam"

Multe sărbători și tradiții frumoase are poporul nostru: prin ele ne afirmăm și ne menținem ca neam, ca națiune, arătăm lumii întregi că suntem, că muncim și ne veselim, învățăm și știm să prețuim tot ce e frumos și sfânt pe acest pământ. Dovadă elocventă este și Festivalul folcloric regional „De la neam, la neam", desfășurat într-un loc pitoresc al satului Cociulia, raionul Cantemir, de la poalele Codrilor Tigheciului.

„La Izvor, la Ștefan Vodă", la finele lunii lui Gustar, s-au adunat la sărbătoare cociulieni, dar și oaspeți din alte sate ale raionului. Au venit și mic, și mare în acest amfiteatru natural, care a găzduit Festivalul regional al cântecului și dansului popular cu un nume de legendă „De la neam, la neam", dedicat maestrului-folclorist Mihai Batîr, muzician băștinaș, fondatorul și conducătorul colectivului folcloric „Semănătorii", cel care a crescut și educat o întreagă pleiadă de instrumentiști și interpreți de muzică populară, printre care și Trompeta de Aur a Moldovei, Valeriu Hanganu.

A fost, zic, multă lume bună și frumoasă, să admire evoluarea colectivelor artistice: „Semănătorii", satul Cociulia (conducător artistic — Eudochia Popescu), „Mocăncuța", s. Cociulia (Viorel Crăciun), „Mlădițele cociuliene", s. Cociulia (Valentina Balan), „Mierla Prutului", or. Cantemir (Irina Bîrcă), „În poiană la izvor", s. Cârpești (Larisa Argint), „Glia", s. Hănășeni (Natalia Bolocan), „Melancolie", s. Vișniovca (Mihail Sîrbu), „Ivelki-Oyundular", or. Comrat (Ilie Mincioglo), „Legenda", or. Cimișlia (Leonid Nenescu), care au readus în atenția publicului spectator cântece și dansuri de valoare — mai vechi și mai noi, dar care au fascinat deopotrivă privitorii.

După cum ne-a comunicat Natalia Cârlan, profesoară de limbă și literatură română la Gimnaziul „V. Hanganu" din Cociulia, echipa Căminului Cultural „Mihai Batîr" din localitate, în frunte cu soții Mihail și Valentina Balan, ne-a demonstrat o dată în plus că satul are rădăcini viguroase, iar perpetuarea tradițiilor neamului este o datorie sfântă a fiecăruia. Ne bucurăm că se investește în cultură, că tezaurul folcloric — cea mai de preț zestre a unui neam — este transmis din generație în generație, astfel că arta dansului și cântecului popular nu se pierde.

De un farmec deosebit a fost și muzica instrumentistă autentică, oferită cu generozitate de către Mihai Balan (acordeon și trompetă), Dan Negru (tobă), Victor Boeștean (fluier), Octavian Musteață (vioară), precum și soliștii îndrăgiți — Valentina Balan și Sergiu Zacon, evoluarea cărora a cules aplauze îndelungate.

De menționat că satul Cociulia a dat lumii nume notorii în domeniul culturii, creației populare — ca regretații instrumentiști Valeriu Hanganu și Mihai Batîr, coregrafii Filimon Dimcea, Eudochia Popescu, soții Valentina și Mihai Balan ș.a., care vor intra în analele istoriei localității. Îmbucurător faptul că și la actuala ediție a Festivalului fiecare colectiv a venit cu „zestrea“ sa, care de care mai frumoasă, inedită, irepetabilă, aducând aici, la poalele Codrilor Tigheciului, tradițiile și obiceiurile localităților pe care le-au reprezentat, formând împreună un tot întreg — tezaurul poporului moldovenesc. Meșterii populari au expus aici rodul muncii lor: obiecte cioplite din lemn, vase din lut, coșuri din lozie, covorașe din lână, lucrul manual împletit sau croșetat în nopțile lungi de iarnă, broderii date uitării pe nedrept, fețe de mese de o splendoare aparte, prosoape și ștergare țesute în diferite timpuri și zone. Orice obiect e făcut cu mult talent, dragoste și gust artistic. Bunăoară, meșterii populari Domnica Tomița și Simion Cauia au prezentat lucrări frumoase, demne de toată admirația, iar apicultorul Gheorghe Bordea a îndulcit sătenii cu miere de albine. Un loc de cinste i-a revenit Casei Mari, mini gospodăriei țărănești improvizate, împodobită cu frumosul covor basarabean — pe perete, pat, podea. Covoare vechi, mai noi, din diferite timpuri, păstrate cu sfințenie de gospodine și scoase cu multă dragoste în văzul tuturor, or, mai că nu întâlnești în sat casă, în care să nu vezi covoare, păretare, țoluri din lână sau cordele ș.a.

Tradițional, sărbătoarea moderată cu atâta har și talent de către cunoscuta interpretă, Valentina Balan, a culminat cu hora satului, iar formația „Cociulienii“ a încins atmosfera de dans și voie bună până seara târziu. Acel inel al jocului popular, care ne unește — în suflet și în gând! — în gândul bun, optimism și speranță în ziua de mâine, îndemnându-ne să ne bucurăm de zestrea neamului, perlele folclorice, care mențin focul viu în vatra strămoșească, adunând lume bună și veselă în bătătura casei părintești, la izvorul cântecului și dansului popular.

Abonarea la revista

„REALITĂȚI CULTURALE”
pentru anul 2023

poate fi făcută **la toate oficiile poștale**

ELENA BALINSCHI, BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA,
ȘEF SECȚIE CERCETARE BIBLIOGRAFICĂ

Calendar național — trei decenii de promovare a valorilor cultural-spirituale

„Școala educației naționale s-a ținut întotdeauna de cuvântul spus și scris, pe anumite cărți de învățătură, la acestea alăturându-se, de prin secolul al XIX-lea, calendarele pentru poporul român, tipăriturile, care aveau un rol multiplu: de informare, de culturalizare și civilizație, de mobilizare, orientare și solidarizare"

Alexe Rău

Biblioteca Națională este un laborator de creație intelectuală, ce furnizează lucrări de valoare, rezistente în timp. Unul dintre cele mai importante produse scrise, elaborate în acest templu este anuarul *Calendar Național*, care și-a adjudecat dreptul de a fi „cartea de vizită a Bibliotecii Naționale, imaginea culturală și științifică a Republicii Moldova, carte de referință care ne reprezintă în lume" [5]. Este un anuar enciclopedic, ce cuprinde „în paginile lucrării nu numai marile evenimente și personalități acceptate universal, ci, și reprezentanți ai unor arii culturale mai puțin cunoscute sau doar recent afirmate" [12]. Destinat celor interesați de marile evenimente și personalități notorii din istoria poporului român, precum și din întreaga lume, care au marcat prin activitatea și realizările lor destinul popoarelor lumii în istorie.

Cum a apărut Calendarul Național — scurtă incursiune în istorie

Începând cu 1958, Biblioteca Națională a publicat anual liste de literatură la datele memorabile și remarcabile ale Moldovei, sub diferite titluri: „Date memorabile" (1958—1964), „Calendarul datelor memorabile ale Moldovei" (1964—1971), „Timpuri. Oameni. Evenimente" (1971—1977), „Liste bibliografice de recomandare pentru date însemnate și memorabile ale Moldovei" (1977—1991) [2, p. 12].

Din 1992, la inițiativa directorului general Alexe Rău, bibliolog, scriitor, filosof al culturii, a început să apară *Calendarul bibliotecarului*, care, din anul 2000, se editează în actuala versiune, numită *Calendar Național*, în componența colegiului de redacție fiind: Alexe Rău, Rodica Avasiloaie, Elena Conțescu, dr. Ion Madan, Elena Sănduță, Aculina Trifan, protoiereu Ioan Ciuntu (coordonator teologic). Mai târziu — acad. Petru Soltan, acad. Andrei Eșanu, dr. Aurel Marinciuc, Iurie Colesnic, dr. Iulian Filip, Valeria Matvei ș.a.

Până în 2001, subiectele pentru documentare erau nume de personalități din domeniul culturii universale și autohtone, cărora li se celebrează anumite aniversări. Noua ediție și-a extins formatul și a cuprins personalități și din alte domenii — din știință, învățământ, politică, economie, sport ș.a.

În toți acești ani au colaborat mulți autor de valoare cum ar fi, Nina Melenciuc, Elena Sănduță, Valeria Matvei, Maria Șveț, Maria S. Ciobanu, dr. Ion Madan ș.a.

Un loc aparte printre cei care au „moșit" *Calendarul* îl ocupă Vlad Pohilă, cunoscutul om de cultură, filolog și redactor de carte, renumit pentru profesionalismul neîntrecut și omenia sa proverbială. Și-a dedicat 20 de ani de viață acestui proiect de anvergură, servind cu devotament și abnegație limba română.

Odată cu trecerea timpului, pe măsură ce se înfiripa tânărul stat Republica Moldova, și *Calendarul Național* a parcurs aceleași etape de maturizare și evoluție.

Echipa de autori care elaborează anuarul, au dezvoltat de-a lungul anilor activitatea de cercetare, descoperind și sintetizând informații mai puțin cunoscute, actualizând informațiile disponibile, diversificând și sursele documentare. Datele referitoare la personalitățile cele mai de seamă sunt periodic revăzute și completate.

Pe parcursul a trei decenii de existență a *Calendarului Național*, au fost documentate peste 5000 de nume de referință, numărul cărora a sporit an de an, multe dintre ele fiind actualizate și reluate, cu prilejul altor aniversări.

Cui și la ce folosește

Anual colaboratorii Secției cercetare bibliografică, semnatarii articolelor selectează datele memorabile depistând informația, fac notificări, grupează în ordine alfabetică pentru excluderea dublării informației și o aranjează în ordine succesivă în variantă de fișier pentru identificare etc. În baza acestor informații, se elaborează listele aniversărilor lunare, ordonate cronologic, fiind utilizate de către instituțiile de cultură și educație în planificarea agendelor culturale.

Pe parcursul a trei decenii de prezență în spațiul cultural *Calendarul* s-a impus drept o sursă credibilă, fără egal în domeniu, necesară nu doar bibliotecilor, dar solicitată și de instituțiile statului — Președinție, Parlamentul, Guvern, misiuni diplomatice din țară și de peste hotare, agenții de presă și mass-media etc.

Astfel, Biblioteca Națională recomandă anual cele mai remarcabile aniversări Băncii Naționale a Moldovei pentru emiterea monedelor jubiliare și comemorative, precum și pentru monedele de circulație cu caracter comemorativ. Acestea servesc și Întreprinderii de Stat „Poșta Moldovei“ pentru emisiunile de mărci și efecte poștale.

Prin diversitatea materialului factologic, este un inseparabil ghid enciclopedic pentru toate categoriile de utilizatori.

Criterii de selectare a numelor de personalități pentru Calendarul National

Subiectele pentru *Calendarul National* sunt selectate după următoarele criterii:

• Calendarul include nume de personalități remarcabile din Republica Moldova, personalități notorii din România, nume de referință din istoria, cultura și civilizația universală.

• Calendarul este o publicație depolitizată și nepărtinitoare.

• Criteriul principal de selectare a numelor este cel valoric. Se includ nume de personalități cu o contribuție marcantă la dezvoltarea unui sau altui domeniu, la mișcarea de idei, la progresul culturii și civilizației, certificată prin activitate, titluri științifice și onorifice, distincții, premii, includerea numelui în dicționare, enciclopedii, manuale, lucrări despre personalitatea respectivă.

• Materialul este sistematizat pe luni, în ordine invers cronologică după cum urmează: personalități din Basarabia/RSSMoldovenească/Republica Moldova; personalități din România (în special din Țara Moldovei și România întregită); nume de referință din istoria, cultura și civilizația universală.

• Articolele (datele) elaborate pentru Calendar poartă caracter strict enciclopedic, excluzându-se comentariile subiective de orice ordin. Volumul articolului depinde de contribuția fiecărei personalități.

• În ediție se includ date aniversare, începând de la 50 de ani. În cazuri excepționale, prin decizia specială a Colegiului de redacție și la rugămintea Asociațiilor profesionale și a Uniunilor de Creație, se includ și date cu „5“ (55, 65, 75, 85 etc.), motivarea ține de în exclusivitate de valoarea și contribuția personalității.

• Personalitățile se documentează, de regulă, într-o singură ediție, urmând ca edițiile ulterioare (de peste 5, 10 ani ș.a.) să includă doar informații noi, făcându-se referință la articolul publicat anterior în *Calendarul Național*. Persoanele care nu sunt documentate, sunt prezentate într-o scurtă informație.

• În Calendar nu se includ cei care au comis crime grave împotriva umanității sau cărora li s-a depistat un furt intelectual dovedit; de asemenea, Calendarul nu va conține articole despre activitatea persoanelor care și-au permis infamii la adresa Republicii Moldova. Deciziile Colegiului de redacție în această privință vor fi axate pe documente veridice [2, p. 498].

Cum este structurat?

Calendarul se începe cu o sinteză a evenimentelor pe decenii, ani, săptămâni, aniversări, sărbători tradiționale, naționale, zile mondiale, internaționale, comemorative și profesionale pentru anul respectiv. Avem deci pe cele proclamate de ONU, ani mai mult sau mai puțin importanți, capitale desemnate, aniversări la care se asociază UNESCO, cărți aniversare, sărbători comemorate în anumite zile și multe alte date.

Materialul este aranjat în pagini pe luni calendaristice în ordine invers cronologică. La începutul fiecărei luni, este plasată o listă generală de aniversări, completată de prezentarea mai amănunțită a unor personalități marcante. Urmează articolele precedate de fotografii.

Compartimentul *Alte aniversări* cuprinde evenimente la fel de importante, dar denotă date incomplete.

Calendarul include articole despre personalități, evenimente istorice, aniversări ale monumentelor, edificiilor ce fac parte din patrimoniul cultural ș.a. În cazul documentării unei personalități articolele elaborate conțin următoarele date: numele și prenumele, anii de viață; pseudonimul literar (dacă există); profesia, specialitatea, domeniile de activitate, data și locul morți; date biografice sumare: studiile, debutul literar, componistic etc., debutul editorial, activitatea profesională, publicații, distincții. Volumul articolului depinde de activitatea fiecărei personalități. La sfârșitul fiecărui articol se face trimitere la edițiile din anii precedenți în cazul când se elaborează un alt text. Fiecare articol este însoțit

de o bibliografie de recomandare ce prezintă opera personalității documentate (cărți, articole), urmate de studii, articole despre viața și activitatea sa. Descrierile bibliografice ale documentelor însoțite de semnul * (asterisc) sunt editate până la 1990, în grafia chirilică, iar cele cu ** reprezintă publicațiile lipsă din colecția BNRM.

În acest context, Biblioteca Națională prin intermediul publicației respective contribuie la promovarea și valorificarea documentele păstrate în colecțiile instituției.

Pentru facilitarea căutării informațiilor, publicația este însoțită de *Indexul alfabetic al datelor memorabile documentate,* începând cu anul 2007.

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor revine în exclusivitate autorilor.

Datele aniversare/comemorative documentate sunt descrise bibliografic analitic ca parte componentă a documentului *Calendar Național* și înregistrate/integrate în Catalogul Național Colectiv Partajat, cu afișare în catalogul electronic al BNRM.

Calendar Național 2022 — o ediție aniversară

În anul 2022 s-au împlinit tei decenii de la apariția *Calendarului Național,* numit, inițial, *Calendarul Bibliotecarului*.

Ediția 2022 este rezultatul unui efort colectiv, ca și toate edițiile anterioare. Din actualul colegiu de redacție fac parte: acad. Andrei Eșanu (președinte); Iurie Colesnic (vicepreședinte); dr. Iulian Filip; dr. Ion Xenofontov; Elena Pintilei, director general BNRM; Elena Balinschi, șef Secție cercetare bibliografică (secretar). Coordonatorul de ediție este Veronica Borș, director adjunct, Direcția comunicare și tehnologia informației. Autorii de bază sunt colaboratorii Secției cercetare bibliografică: Elena Barbos-Balinschi, Natalia-Maria Șveț și Maria S. Ciobanu.

Calendarul debutează cu un editorial aparținând Elenei Pintilei, directorul general al BNRM și cu o prefață semnată de Iurie Colesnic, care consemnează, ambele, acest moment aniversar. De asemenea, s-a considerat oportună reluarea unui articol de acum 20 de ani, al lui Alexe Rău, care a prefațat ediția din 2002 a *Calendarului Național*, numită „Calendar și calendare", în care ilustrul cărturar și bibliolog face o incursiune în istoria timpului și calendarelor.

În ediția curentă, pentru întâia oară, fiecare lună începe cu o pagină nouă, despre semnificația lunii, conform calendarului gregorian. Apropo, în acest an se împlinesc 440 de ani de la trecerea de la calendarul iulian la cel gregorian.

Unul dintre evenimentele semnificative incluse este aniversarea a 190 de ani de la înființarea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (succesoarea funcțională a primei biblioteci publice din Chișinău, fondată în 1832), care în 2012 a fost decorată cu cea mai înalta distincție de stat „Ordinul Republicii", drept consemnare a meritelor deosebite în protejarea și valorificarea patrimoniului național documentar.

Sunt reflectate în mod special câteva evenimente de importanță istorică majoră: 565 de ani de la urcarea pe tronul Moldovei a lui Ștefan cel Mare și Sfânt; 100 de ani de la încoronarea regelui Ferdinand I și a reginei Maria ca suverani ai noului stat român, ceremonie organizată la Catedrala Reîntregirii Neamului și Încoronării de la Alba Iulia (15 octombrie 1922); 80 de ani de la inaugurarea Turnului Dezrobirii Basarabiei (1 noiembrie 1942) ș.a.

Remarcăm faptul că în paginile ediției curente, sunt incluse câteva personalități notorii ale culturii naționale ajunse la vârste venerabile, adevăratele elite, ambasadorii culturii și spiritualității țării noastre în lume: poetul, eseistul și traducătorul ***Anatol Gugel*** — 100 de ani de la naștere; prozatorul, poetul, traducătorul, editorul de cărți pentru copii, cunoscut ca „tatăl lui Guguță", Scriitor al Poporului din Republica Moldova ***Spiridon Vangheli*** — 90 de ani de la naștere; compozitorul de talie universală, membru titular al Academiei de Științe a Moldovei, Artist al Poporului ***Eugen Doga*** — 85 de ani de la naștere; criticul și istoricul literar, eminescologul, filosoful culturii, doctorul habilitat în filologie, profesorul universitar, membrul de onoare al Academiei Române și membrul titular al Academiei de Științe a Moldovei ***Mihai Cimpoi*** — 80 de ani de la naștere; filozoful roman, eseistul, editorul, doctorul în filozofie ***Gabriel Liiceanu*** — 80 de ani de la naștere ș.a.

De asemenea, sunt comemorate și personalități remarcabile trecute la cele veșnice, dar care au avut contribuții importante în domeniile lor de activitate: 110 ani de la nașterea lui ***Andrei Lupan***, poet, publicist, dramaturg, traducător, membru titular al Academiei de Științe a Moldovei; 110 ani de la nașterea lui ***Sergiu Celibidache***, dirijor, compozitor, pianist și profesor român; 100 de ani de la nașterea lui ***Anatol Corobceanu***, animator al spiritualității și promotor al culturii naționale, redactor; 100 de ani de la nașterea lui ***Alexandru Cosmescu***, traducător, dramaturg, poet, prozator, redactor de carte și ziarist; 100 de ani de la nașterea lui ***Igor Crețu***, poet, traducător și redactor de carte, personalitate marcantă a culturii naționale; 100 de ani de la nașterea lui ***Gheorghe Neaga***, compozitor, violonist și profesor; 100 de ani de la nașterea lui **Ștefan Augustin Doinaș**, poet român; 100 de ani de la nașterea lui ***Marin Preda***, romancier, publicist, editor, membru post-mortem al Academiei Române; 90 de ani de la nașterea lui ***Alexandru Moșanu***, istoric și politician, doctor habilitat în istorie, profesor universitar, membru de onoare al Academiei Române; 80 de ani de la nașterea lui ***Mihai Dolgan***, compozitor, dirijor, interpret de muzică ușoară, fondatorul legendarei formații „Noroc" ș.a.

Numele enumerate mai sus ne oferă certitudinea să considerăm *Calendarul Național* o microenciclopedie de un real folos în completarea cunoștințelor privind mari creatori și opera lor. E lăudabil faptul că fiecare personalitate inclusă în *Calendar* s-a bucurat de un spațiu vast, autorii nelimitându-se doar la informații stricte, rigide, caracteristici selectate

cu mult discernământ, ci venind și cu o bibliografie selectivă.

În total sunt documentate 303 personalități și evenimente semnalate în 504 pagini, ce ne vorbesc despre importanța apariției unei atare lucrări.

Note, aprecieri și sugestii despre Calendarul Național

Pe parcursul anilor, mass-media de la Chișinău, Bălți, București, Vilnius, Praga, Ontario, Canada etc. a difuzat numeroase informații și opinii cu referire la *Calendarul National.*

„*Calendarul Național*… ne indică zilele-datele în care ne facem datoria morală de a-i cinsti pe înaintași, pe sfinți sau anumite evenimente, tot acele date constituind și momentele în care înaintașii noștri sunt răsplătiți, iar zilele și muncile colectivului care elaborează calendarul, constituindu-se într-un fel de ofrandă“ (Alexe Rău, bibliolog, filosof al culturii) [2, p. 6].

„Prezența Calendarului Național, în lista publicațiilor Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, vorbește despre nivelul de cercetare științifico-bibliografică și enciclopedică în cadrul celei mai importante instituții de profil din țară“ (Elena Pintilei, bibliolog) [2, p. 3].

„În condițiile în care cultura se află în dizgrație, un astfel de Calendar vine să umple golurile noastre spirituale, să ne prezinte sinteza celor mai mari evenimente culturale și să ne aducă aminte de „trecutele“ și „prezentele“ vieți ale oamenilor de seamă care constituie continuumul nostru național, susținând totodată dialogul Europa și lumea largă“ (acad. Mihai Cimpoi) [4].

„… sunt redate biografiile într-o manieră elegantă, cu detalii semnificative și expuse în românește plastic și atractiv. Indiscutabil — dicționare anuare de personalități“ (acad. Petru Soltan) [4].

„… Ani de-a rândul *Calendarul Național* s-a impus ca o publicație din care instituțiile de cultură, mediul academic și cel politic, cititorul larg găsește informații utile pentru activitatea lor de fiecare zi. De la o ediție la alta *Calendarul Național* capătă un aspect tot mai atractiv ca operă poligrafică, dar și ca structură și conținut tot mai bine organizat, majoritatea articolelor și studiilor sunt înzestrate cu bogate materiale bibliografice și ilustrative, precum și indici care permit cititorului să se orienteze mai ușor în materia inclusă în volum. Prin toate acestea *Calendarul* a devenit o ediție multianuală, deosebit de apreciată și căutată“ (acad. Andrei Eșanu).

„Citat în sursele media, căutat de instituțiile de stat și cele din sistemul educațional, *Calendarul Național* a devenit astfel sursă sigură de informare și difuzare a unei sume de informații care captează interesul publicului, îl pune la curent cu realizările unui grup de personalități care au schimbat și modifică spre bine realitatea noastră“ (Iurie Colesnic, publicist, editor) [2, p. 5].

„…conține medalioane despre personalități asemănătoare cu articolele unei mari enciclopedii“ (Mioara Avram, lingvistă) [4].

„…carte rară de învățătură și de memorie, de reflectare a lumii cunoștințelor și frumosului, pe principiul clasic „Multum in parvo“ — „Despre multe pe scurt“. (Vlad Pohilă, lingvist, redactor). [8].

„O cantitate uriașă de informație sistematizată, sintetizată, o ofertă bibliografică suplimentară conferă acestui *Calendar National*, de fapt universal, dimensiunea unei opere de cuprindere generală de care orice societate are nevoie. Biblioteca Națională a Republicii Moldova, colegiul de redacție și autorii ne pun la dispoziție o lucrare de mare complexitate și, în același timp, de reală utilitate“ (Emil Vasilescu, istoric și critic literar) [12].

„Mihai Eminescu menționa undeva că secretul vieții durabile a unui stat rezidă în eparhia meritului. Calendarul de față așază o astfel de ierarhie, iar Biblioteca Națională însuflețește, rostuind conservarea, circulația și dăinuirea valorilor, împăcându-le, astfel, cu spațiul și timpul…“ (Dumitru Păsat, scriitor) [7]

„Calendarul Național, din cadrul BNRM, contribuie la promovarea interesului pentru cultura și istoria noastră. Lucrul bibliotecarilor este oferit tuturor doritorilor, fiind plasat în spațiul online. Astfel în calitate de universitar l-am folosit pentru planificarea evenimentelor științifice legate de anul nașterii sau a morții unui sau altui scriitor. Cei care îl elaborează sunt la curent cu noile ediții, pe care le stipulează în fișa bibliografică a personalităților din diferite domenii care au contribuit la dezvoltarea culturii. Lista bibliografică este o primă treaptă pentru a purcede în lumea cercetării, în special pentru proiectele elevilor, pentru lucrul individual la studenții cu specialitățile socio-umane. M-am bucurat să-mi văd în șirul bibliografic propriile lucrări și cele ale colegilor. Mulțumesc pentru această oportunitate de a fi în vizor în spațiul limbii române“ (Victoria Fonari, conferențiar universitar doctor, poet și critic literar).

„Este o producție a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, în care am avut fericirea să fiu inclus și eu, alături de personalități notorii bine cunoscute. Mulțumim Bibliotecii Naționale pentru cercetare științifică, munca și efortul depus pentru depistarea unor oameni mai puțin cunoscuți, dar adevărați promotori ai culturii naționale românești“ (Alexandru Valeriu Moraru, istoric) [6].

„Marii intelectuali și personalitățile românești și din întreaga lume se regăsesc pe paginile unei publicații de excepție, care-i așază pe zilele și lunile în care s-au născut. Un frumos cadou la începutul unui an în care împlinesc jumătate de secol, cu cea mai amplă bio (biblio) grafie pe care mi-a făcut-o cineva până acum. Vă mulțumesc!“ (Octavian Țâcu, istoric).

„Aduc sincere mulțumiri Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, care recent a lansat Calendarul Național 2022, unde am avut fericita ocazie alături de numeroasele personalități marcante și notorii din domeniul științei, culturii și artei din Republica Moldova și România, să-mi regăsesc și eu biografia …“ (Larisa Sofroni, medic).

„Sunt onorat și plăcut surprins de aprecierea activității mele de creație

din partea Bibliotecii Naţionale a Republicii Moldova, în paginile acestui prestigios calendar. Mulţumiri alese!“ (Oleg Volontir, muzicolog).

Calendarul a ajuns în colecţiile celor mai mari şi mai importante biblioteci din lume, între care Biblioteca Naţională a României, Biblioteca Congresului American şi bibliotecile din Londra, Berlin, Moscova, Sankt-Petersburg ş.a.

În 2011, *Calendarului Naţional,* i s-a conferit Premiul Naţional GALEX, la nominalizarea pentru cea mai bună lucrare în biblioteconomie, oferit de Liga Bibliotecarilor din Republica Moldova „Alexe Rău“ şi Biblioteca Naţională.

Referinţe bibliografice:

1. BALINSCHI, Elena. „Calendar Naţional“, cartea de vizită a Bibliotecii Naţionale. In: Univers pedagogic pro. 2022, 27 ianuarie, p. 8. ISSN 18573282.
2. CALENDAR Naţional 2022. Chişinău: [S. n.], 2021. 504 p. ISSN 1857—1557. [citat 20.08.2022]. Disponibil: http://www.bnrm.md/files/publicatii/calendar%202022.pdf
3. DAVID, Eugenia. Calendarul Naţional — o microenciclopedie. In: Săptămâna. 2003, 1 august, p. 27.
4. EXCELENTE dicţionare anuale de personalităţi şi evenimente de seamă: Note aprecieri şi sugestii despre Calendarul Naţional la cea de-a 10-a aniversare. In: Calendar Naţional 2002. Chişinău: [S. n.], 2002, pp. 9-11. ISBN 9975-9991-5-8.
5. HARCONIŢĂ, Elena. Calendarul Naţional-2007. In: Confluenţe bibliologice. 2007, nr. 1/2, p. 123. ISSN 1857-0232.
6. MORARU, Alexandru Valeriu. Din colecţia lui Alexandru Moraru: Calendar Naţional 2022. [citat 20.08.2022]. Disponibil: https://www.youtube.com/watch?v=_9f8C1_oGbA
7. PĂSAT, Dumitru. Împăcarea cu spaţiul şi timpul. In: Literatura şi arta 2003, 3 aprilie, p. 7.
8. POHILĂ, Vlad. Despre multe pe scurt, într-un excelent îndreptar pe anul 2002. In: Ţara. 2003, 26 martie. p. 4.
9. POHILĂ, Vlad. Un calendar — carte de învăţătură de zile mari. In: Mesagerul. 1998, 5 decembrie, p. 7.
10. RĂU, Alexe. Pe noi nouă redă-ne. In: Calendar Naţional 2000. Chişinău: Litera, 1999, pp. 3-4.
11. SOLTAN, Petru. Calendarul Naţional ne reprezintă în bibliotecile lumii : [interviu cu acad. Petru Soltan, preşedintele colegiului de redacţie al Calendarului Naţional]. In: Capitala. 2010, 24 februarie, p. 8. ISSN 1857-3304.
12. VASILESCU, Emil. Calendar Naţional 2006. In: Biblioteca. 2006, nr. 8/9, pp. 265-266.

ELENA BEJENARI, OXENTEA, R. DUBĂSARI

Ludoteca pentru toate vârstele

Ludoteca este o formă alternativă de educaţie extraşcolară, o „bibliotecă“ de jocuri — un spaţiu deschis, accesibil, dotat cu tot ce poate însemna joc şi un loc unde copilul: devine protagonistul principal al activităţilor; alege timpul, jocul şi partenerii de joc; găseşte „adulţii ca parteneri de joc“; poate lua jocuri cu împrumut; se joacă cu propriii părinţi…

Biblioteca publică teritorială Oxentea este una din instituţiile incluse în Programul activităţilor de reintegrare a ţării pentru anul 2022. Proiectul „Acces la informaţie, educaţie şi forme noi de comunicare a utilizatorilor Bibliotecii publice Oxentea“ în sumă de 120000 lei, câştigat de Biblioteca publică Oxentea include echipament performant informaţional, mobilier, cărţi, echipament educaţional, materie primă pentru ateliere de creaţie. Este încă un pas spre o Bibliotecă modernă, ce prestează servicii pentru satisfacerea necesităţilor utilizatorilor şi membrilor comunităţii de informare, socializare, dezvoltare, şi recreere.

În urma acestui proiect biblioteca îşi deschide larg uşile spaţiului ludotecii pentru toate vârstele. Această ludotecă va majora numărul utilizatorilor, va construi un sistem relaţional, comunicaţional şi informaţional. Acest sistem, utilizând tehnologii moderne, mobilă colorată pentru copii, cărţi educaţionale cu jucării, cărţi noi pentru toate vârstele, jocuri de masă, ateliere de creaţie, va influenţa pozitiv procesele ştiinţifice de studiu, educaţionale şi culturale, de recreere din Oxentea. Implementarea proiectului deja a început, sau semnat toate contractele de achiziţie, aceste achiziţii ne permit să variem nu doar serviciile de bibliotecă, dar şi activităţile culturale la nivel de localitate.

Jocul popular — leacul identității noastre

PAVEL POPA

Salutare, dragă cititor. În continuare mi-am propus să-ţi fac cunoștinţă și nu numai, dar și să pătrundem împreună în tainele vieţii și meseriei practicate de Dânsul de o viaţă. Să-i fim alături și să-l cunoaștem mai bine pe unul dintre cei mai eminenţi coregrafi din Moldova istorică, profesor în arta coregrafică tradiţională moldovenească, înaintaș în domeniul conservării și promovării jocului popular, autor a mai multor creaţii coregrafice, unul dintre cei mai buni prieten al coregrafilor din Republica Moldova … — Gheorghe-Ștefan Neagu, băștinaș al municipiului Iași.

Pavel Popa (în continuare P.P.): *Stimate colega, dar și prieten de-o viață, buna ziua și bine te-am găsit, ce mai faci?*

Gheorghe Ștefan Neagu (în continuare Șt.N.): Bună ziua, prieten drag, eu zic că fac bine, mulţumesc de întrebare.

P.P.: *Viața unui om pornește din seva unui tărâm magic — copilăria care nu știm când și unde începe, și nici când, și unde se termină. La un moment dat ne trezim că numai suntem copii, că am ieșit din copilărie, uneori fără să o fi trăit pe deplin… Pentru DVS copilăria a fost o lume fermecată, duioasa, dulce, lină, în care orice se poate întâmpla? A întruchipat vârsta la care v-ați aflat spiritual cel mai aproape de Dumnezeu si de toate tainele existenței? A fost perioada când ați sorbit cu mult nesaț din poveștile tâlcuite de bunei, părinți, la gura sobei?*

Pentru mine copilăria a reprezentat unicul moment al vieții în care am trăit totul la maximă intensitate, în care plângem și râdem în aceeași zi, în care mă supărăm, și iertam după câteva momente, în care eram singur, și totodată cu toată lumea. Cum a fost copilăria DVS, veselă și nevinovată sau…, care-i adevărul?

Șt.N.: Interesantă este propunerea de a rememora începuturile vieţii — copilăria, care este un tărâm

îndepărtat, dar totuși apropiat nouă. Parcă a fost ieri, undeva într-un târg aflat pe malul râului Moldova, la marginea căruia era o casă micuță, cu o curte plină de flori în față, un căţel și vreo două pisici, iar pe prispă mă aștepta bunica.

În spate se afla curtea de păsări și o grădină de zarzavat cu pomi fructiferi. În acest loc am învăţat să merg, să mă joc, să descopăr tainele copilăriei și a vieții. Am avut norocul să am o copilărie fericită și plină de peripeţii alături de mama și bunica mea.

P.P.: *Noi considerăm că tradițiile populare românești consolidează familia și recunoștința copiilor față de părinți și bunici, societate, concomitent insuflă respect pentru generația în vârstă, înaintași. Exegetul L. N. Tolstoi a confirmat că: „Fericit este cel care este fericit acasă", continuăm noi: dacă familia respectă tradiția va fi cu siguranță înconjurată de grijă, căldură, dragoste și tandrețe. DVS ați fost fericit acasă în sânul familiei? Cu ce obiceiuri și tradiții va-ți familiarizat și care a fost locul jocului tradițional în cadrul lor?*

Șt.N.: Este clar că noi ne familiarizăm cu tradiţiile populare din sânul familiei, sau așa îmi place să cred, iar acestea sunt transmise din generaţie în generaţie. Chiar dacă nu locuiam în satul românesc, unde se purta costumul popular la sărbători, unde obiceiurile și tradiţiile populare se păstrau de către întreaga comunitate, acasă în sânul familiei, am fost deprins de mic copil cu tradiţiile noastre populare. Îmi aduc aminte cu mult drag cât de mult așteptam sărbătorile de iarnă, când bunica mă învăţa colinde și urături, când plecam cu steaua, globurile și plugușorul prin vecini.

P.P.: *Din majoritatea discuțiilor noastre am concluzionat că dansați de mic copil. Cine va învățat să jucați? Care a fost repertoriul coregrafic pe care la-ți studiat în copilărie? Cum și la ce vârstă ați ieșit, potrivit tradiției locale, la Horă?*

Șt.N.: Din păcate în Roman târgușorul în care locuiam nu se organiza Hora tradiţională, deci eu nu am luat contact cu jocul popular la Horă. La noi se organiza bâlciul anual, unde se cânta și dansa, iar mie îmi plăcea tare mult această perioadă. În vacanţe mergeam la neamuri în sat și acolo am văzut jocul tradiţional de la Hora satului.

La vârsta de 10 ani a venit la școală profesorul de sport Moraru Dumitru, primul meu instructor de dansuri, care a făcut înscrieri pentru formația de dansuri populare a școlii și care, prima dată m-a respins pentru că eram mic și nu aveam pereche pe măsură. Am fost insistent, am intrat în formație și apoi am promovat la Formația de dansuri a Casei Pionerilor din Roman, unde am dansat până la 14 ani. În această perioadă am învăţat jocurile populare din zona Neamț și Bacău, în special renumitele corăghești, pe care nu le-am uitat până azi.

P.P.: *La ce vârstă ați plecat de acasă și în ce scop?*

Șt.N.: La vârsta de 14 ani am luat drumul „Ieșilor", pentru a urma lice-

ul, unde am rămas până în prezent. În cadrul liceului era o formaţie de dansuri foarte bună la care am activat cinci ani şi unde am avut coregrafi cunoscuţi cum ar fi: Tudorel Stănescu şi Dan Pintilie de la care am început să învăţ jocuri populare din zona Iaşi.

P.P.: *Paralel cu facultatea pe care aţi absolvit-o aţi practicat jocul popular? Unde şi cât timp? Cine va fost mentorul şi care sunt foloasele muncii dumnealui dar şi a dragostei DVS faţă de jocul popular?*

Şt.N.: Încă din timpul liceului şi mai apoi în timpul facultăţii am activat, 15 ani, în cadrul Ansamblului Folcloric „Doina Carpaţilor“ al Casei de Cultură a Studenţilor Iaşi, unde am avut norocul să-l am alături pe unul din cei mai mari coregrafi ai României, maestrul Florinel Nicoară.

Este, cum bine aţi menţionat, mentorul meu în ale coregrafiei, omul, maestrul, părintele, de la care am învăţat să iubesc cu adevărat folclorul coregrafic românesc şi să mă dedic acestei minunate arte. Am învăţat stilul de joc din vetrele folclorice ale Moldovei şi din principalele zone folclorice.

Am dansat în ansamblurile pe care le-a coordonat: „Firicelul“ al C.F.S Iaşi şi „Doina Moldovei“ al Casei Sindicatelor Iaşi până în anul 1987, când am înfiinţat Ansamblul Folcloric „Rapsodia“ la I.M. Nicolina Iaşi.

P.P.: *Este jocul popular unul dintre martorii oculari sau poate fericitul vinovat al căsătoriei lui Ştefan Neagu sau soţia DVS a fost membrul formaţiei pe care aţi diriguit-o? Aţi avut noroc de o nuntă tradiţională şi care a fost repertoriul coregrafic al riturilor din cadrul acestui semnificativ eveniment? Ştiu că ţineţi şi vă iubiţi nemărginit de mult familia, de ce?*

Şt.N.: Lansarea mea ca instructor coregraf am făcut-o cu formaţia de dansuri de la liceul pe care l-am absolvit. In cadrul acestei formaţii activa şi viitoarea mea soţie Adriana, care mai târziu a fost perechea mea în ansamblurile unde activam şi mai apoi membră a ansamblului „Rapsodia“. Da, pot spune că marea mea pasiune, jocul popular, a fost „fericitul vinovat“ al căsătoriei noastre şi da, pasiunea aceasta ne-a unit şi suntem împreună. Am ţinut tare mult ca nunta să o facem la Măcăreşti pe malul Prutului, satul de unde este soţia mea, o nuntă tradiţională pe ritmurile ansamblului „Rapsodia“.

Dragostea mea pentru familie este la fel de mare ca dragostea pentru jocul popular, cele două se întrepătrund într-o mare pasiune comună.

P.P.: *Profesia este un termen extins utilizat şi exprima conceptul de „competent“, „calificat“ şi altele, lucruri ce vă caracterizează întocmai. De ce aţi substituit profesia cooptată în urma absolvirii facultăţii cu cea de instructor şi profesor în coregrafie? Prin ce este mai atractivă sau mai utilă societăţii această meseria, fiind actualmente, unul dintre puţinii experţi profesionişti al domeniului respectiv?*

Şt.N.: Profesia cooptată în urma absolvirii facultăţii a făcut să ajung într-un Institut de proiectare, aproape 10 ani. În paralel am continuat şi marea mea pasiune, până în 1991,

când am renunţat la profesie şi am început meseria de profesor în coregrafie la Palatul Copiilor Iaşi. Pasiunea de a dansa s-a împletit cu aceea de a preda, care a fost mai puternică decât profesia de proiectant şi am hotărât să predau până în zilele noastre. Am avut surpriza, la vremea aceea, să constat că în această meserie sunt practic necalificat şi autodidact, neexistând facultăţi în domeniu.

Experienţa avută prin invitaţia făcută de Institutul de Artă din Chişinău, şi întâlnirea cu specialiştii în predarea dansului, precum şi faptul că am fost chemat să predau dansul românesc la Colegiul Naţional de Artă „Octav Băncilă“ Iaşi, m-a făcut să înfiinţez, în anul 2002 prima Şcoală Postliceală de Etnografie şi Folclor la Universitatea „Dimitrie Cantemir“ din Iaşi. Lipsa, la acea vreme, a şcolilor în domeniul coregrafiei şi implicit a calificării în domeniul coregrafiei dansului popular m-a determinat să redeschid cursurile de instructori coregrafi la Şcoala Populară de Arte „Titel Popovici“ din Iaşi. Această clasă de coregrafie nu a mai funcţionat de la dispariţia unui mare maestru coregraf Tudorel Stănescu.

P.P.: *Care sunt competenţele şi abilităţile artistice şi nu numai, a unui profesor de coregrafie, sau conducător al ansamblului de dans popular?*

Şt.N.: Coregrafia reprezintă o disciplină care are ca scop conştientizarea, ordonarea şi producerea unor mişcări ale corpului, legate de dans. Este o artă practicată de comunităţile omeneşti, din cele mai vechi timpuri, transmisă generaţiilor următoare mai întâi pe cale intuitivă, din experienţă şi mai apoi devenind o artă profesionistă, studiată în şcoli de specialitate în care predau cadre didactice bine pregătite.

Profesorul este o persoană care, pe baza capacităţilor proprii şi prin profesionalism, devine aptă şi validată pentru exercitarea profesiunii didactice în instituţii specializate în problematica proceselor instructiv-educative. Calitatea de profesor, care se desprinde din definiţia de mai sus, este alcătuită din următoarele componente: personalitate, activitate didactică, profesionalizare adecvată. Prin urmare, pentru buna reuşită a educaţiei coregrafice, profesorul trebuie să aibă o bună pregătire de specialitate în arta dansului popular românesc, atât teoretică cât şi practică, precum şi unele însuşiri primare fundamentale cum ar fi: simt ritmic, auz muzical, muzicalitate şi memorie coregrafică.

Predarea dansului popular necesită deseori exemplificarea motivelor, figurilor şi secţiunilor coregrafice, ori un profesor lipsit de practică coregrafică, care nu va putea executa corect elementele cinetice legate de mişcare va eşua în această muncă. Misiunea lui nu trebuie să se limiteze la aceea de a învăţa pe elev să danseze; mai mult decât atât, el trebuie să-l facă să iubească dansul nu numai să-l studieze.

Pentru a ajunge **profesor de coregrafie**, eu zic că este o cale destul de lungă, sunt etape clare de parcurs, etape pe care, din păcate, foarte mulţi le sar.

P.P.: *Ştim că coregrafia este o specialitate în care munca în echipă este esenţială, iar DVS posedaţi această experienţă încă din tinereţe fiind alături de către marele coregraf Florin Nicoară, dar şi aţi muncit în cadrul unor instituţii prestigioase din domeniul educaţiei, cum ar fi: profesor la Colegiul Naţional de Artă „Octav Băncilă“ şi la Palatul Copiilor Iaşi; maestru coregraf la Ansamblul Fol-*

cloric „Rapsodia“ Iași, totodată ați studiat la Liceul industrial nr. 1 „Mihail Sturdza“ - Iași și la Academia de Muzică „Gh. Dima“ din Cluj.

Dintotdeauna ați muncit cu diverse categorii de vârstă și condiții sociale, punând accentul pe educația armonioasă prin intermediul comunicării coregrafice, activitate practicată începând încă cu anul 1987, în baza căreia ați elaborat, și un studiu: „Teorie și Notare Coregrafică“ & „Metodica predării dansului românesc“, dar, și Programe școlare de dans popular pentru: Cluburile și Palatele Copiilor & Liceele de coregrafie din România. Cum credeți, este de prisos unui coregraf o asemenea experiență profesională sau este o necesitate, de ce?

Șt.N.: Prin natura ocupației lucrez zilnic cu foarte multe persoane de diferite categorii de vârstă (preșcolari, elevi din învățământul primar, gimnazial, liceal, studenți, precum și cu cei de vârsta a II-a și peste), sex și condiție socială în care comunicarea este foarte importantă. Coregrafia este o specialitate în care munca în echipă este esențială. Am experiența muncii în echipă încă de mic, când am participat in cadrul diferitelor formații și ansambluri folclorice. Am continuat să consolidez această experiență prin activitatea desfășurată în diferitele instituții din domeniul educației, care au fost amintite.

Activitatea de coregraf al diferitelor formații și ansambluri folclorice din anul 1987 și până în prezent, participarea cu ansamblurile de dansuri și colectivele folclorice coordonate la concursuri și festivaluri Naționale și Internaționale de folclor (Franța, Germania, Venezuela, Italia, Turcia, Portugalia, Grecia, Serbia, Macedonia, Rusia, Bulgaria, R. Moldova), a contribuit pe deplin la consolidarea experienței mele profesionale.

Fără îndoială că in orice domeniu experiența profesională duce nemărginit la progres, cu atât mai mult în domeniul artei, aceasta își pune amprenta pe creațiile artistice. Cel mai bun exemplu este cel al fiicei mele Maria Alexandra Neagu, care a îmbrățișat profesia de coregraf și care o intriga faptul că la frământările ei de început în conceperea coregrafiilor, eu găseam soluții pe loc, soluții care i se păreau bune. Întrebarea firească era: cum de eu găsesc atât de repede soluții? Răspunsul meu — „experiența profesională“.

P.P.: *În ultimii ani munciți cot la cot cu fiica DVS Maria Alexandra Neagu transmițându-i cele mai semnificative secrete din arta coregrafică tradițională. Cum credeți, fiica DVS își iubește și respectă mentorul sau nu are încotro pentru că-i sunteți tata?*

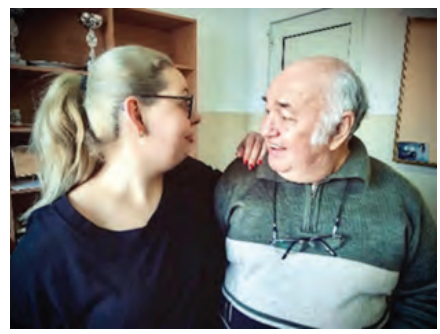

Șt.N.: Colaborarea în coregrafie cu fiica mea a venit firesc, natural, aproape că nu am observat când a început. Pasiunea pentru dans a avut-o de mic copil, de când mergea cu mine la repetiții. Din clasa a I-a până in clasa a V-a a luat contact cu pianul, pe care l-a îndrăgit foarte tare, iar din clasa a V-a a învățat flautul la Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă“ din Iași, până în clasa a XI-a, când a trecut la clasa de coregrafie. În paralel cu Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău a urmat cursurile de instructor coregraf la Școala Populară de Artă „Titel Popovici“ Iași. A început să lucreze cu mine la formațiile pe care le coordonam, iar acum are propriile formații și a preluat frâiele Ansamblului Folcloric „Rapsodia“. Eu zic că este implicată cu pasiune în arta coregrafică tradițională și nu o practică pentru că sunt tatăl ei.

P.P.: *Maria Alexandra îți merge atât în viață cât și în activitatea de promovare a tradiției coregrafice populare fiind totdeauna vegheata de ochiul experimentat al tatălui?*

Maria-Alexandra Neagu: Având in vedere ca activitatea de promovare a tradiției coregrafice populare se îmbina atât de frumos și de firesc cu viața, pot spune ca sunt foarte norocoasa sa fiu vegheată îndeaproape de tatăl meu in ambele cazuri. Tot ce

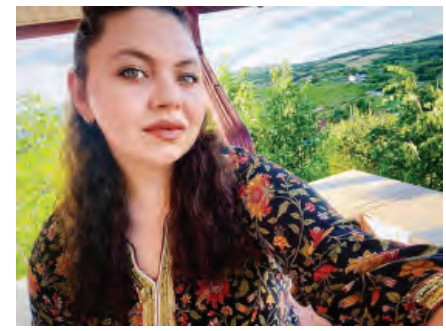

am învățat in meserie se datorează lui, uneori mă învăța fără sa își dea seama ca o face, și probabil experiența lui de viața și cea profesională a făcut sa ii fie ușor să mă îndrume și in viață. Deoarece am regăsit situații în viața profesională similare cu cele din viața de zi cu zi. M-a ajutat si m-a protejat de mic copil, a fost întotdeauna corect si sever cu mine in meserie (tocmai pentru a îmbrățișa corect aceasta meserie), dar nu a făcut-o doar pentru ca este tatăl meu si si-a sprijinit copilul. A îndrumat mulți alți instructori la început de drum cu aceeași pasiune, pentru ca el întotdeauna a iubit oamenii pasionați care își doresc sa învețe ceva si a considerat ca e de datoria lui sa ii îndrume corect în aceasta meserie.

P.P.: *Stimată Doamnă Diana, cum vă pare viață fiind căsătorită cu unul dintre cei mai renumiți coregrafi din România — Gheorghe Ștefan Neagu?*

Diana Neagu: În cei 35 de ani trăiți alături de soțul meu pot spune că am avut parte de multe satis-

Ansamblul folcloric „Rapsodia“ din mun. Iași, Maestru-coregraf Gheorghe Ștefan Neagu

facţii, de multe momente frumoase, dar totodată au fost şi clipe mai puţin plăcute pe care viaţa de familie şi nu numai, ni le-a oferit. Unul din cele mai grele momente a fost atunci când l-am pierdut pe fiul nostru Neagu Ștefan Florin la vârsta de 18 ani. Cu ajutorul lui Dumnezeu şi cu înţelepciunea prietenului şi soţului meu am reuşit să depăşim acele momente, să devenim mai uniţi şi mai puternici. În totdeauna am fost mândră de realizările soţului meu şi i-am fost alături, l-am sprijinit, indiferent dacă unii au încercat să-l doboare.

P.P.: *Din suflet Vă mulţumesc, domnule Gh. Şt. Neagu pentru interviul acordat revistei „Realităţi culturale“.*

Iar acum, la finalul interviului, ce le doriţi coregrafilor din Republica Moldova, dar şi din întreaga ţară ţinând cont de importanţa şi necesitatea valorificării artei coregrafice tradiţionale?

Şt.N.: Mi-am dedicat viaţa cu pasiune coregrafiei tradiţionale, pe care am slujit-o cu credinţă. În tot acest timp am învăţat să valorific şi să păstrez cu sfinţenie valorile tradiţionale autentice, lucru pe care l-am transmis şi celor cu care lucrez şi îl transmit, pe această cale, tuturor celor care se apleacă cu pasiune asupra artei coregrafice tradiţionale de pe cele două maluri ale Prutului.

Mulţumesc, revistei „Realităţi culturale“ pentru spaţiul şi timpul acordat şi nu în ultimul rând bunului meu prieten şi coleg în arta coregrafică tradiţională Pavel Popa.

Abonarea la revista „REALITĂȚI CULTURALE”
pentru anul **2023**
poate fi făcută la toate oficiile poștale

ELDAR BODIU, 13 ANI, S. BRÎNZENI

Mesaj către urmași: „Pentru țara mea Moldova“

Personalitate istorică, Sfânt al Moldovei, Ștefan cel Mare, domnitorul cu cea mai mare dragoste de țară și neam, ne-a lăsat o Moldovă stabilă, prosperă și liniștită. Iar testamentul Mușatinului pentru noi este materializat în mesajul trimis către urmași, către scumpii și dragii lui moldoveni, către toți copiii și strănepoții acestei palme de pământ, către domniile de azi și de mâine ale Moldovei.

„Io, Ștefan voievod, din grația lui Dumnezeu, domn al Moldovei, vă doresc tot binele din lume și vă spun că pentru această poartă a creștinătății, care este Moldova noastră, noi am luptat cu spada în mână obținând victorii răsunătoare, iar eroismul dovedit de oștenii mei v-a lăsat-o independentă, unde fiecare fie rege, fie țăran, găsește pace în casa sa. Dragilor, privesc, cu îngăduința Domnului la voi și vreau să vă amintesc de trecutul glorios al pământului strămoșesc, de luptele pentru dreptate și pământ. Noi ne-am vădit firea adâncă adevărată înălțându-ne în fața altor neamuri, în fața lumii. Poporul nostru mic, așezat de destin la răspântie de vânturi, a cutezat și vă văd și pe voi acum cum cutezați a stăvili nu doar poftele celor mai puternici, dar vă simt și aspirația spre un viitor demn și liber.

Să vă ajute Dumnezeu.

Așa a fost și firea noastră. Am luptat pentru voi, nepoții și stră-strănepoții noștri în momentele de vârf ale istoriei și v-am lăsat o Țară înfloritoare.

Bisericile ridicate, după fiecare victorie, cetățile fortificate, pe care nu le mai aveți, decât cea de la Soroca, ieșirea de la mare și urcarea la munte, au devenit istorie și le-ați înstrăinat, dar care v-ar fi adus astăzi o înflorire fără precedent.

Urmașii mei:

Sunt conștient de scăderile semenilor voștri și o spun pe nume, fără ocolișuri. Dar cred în forța de regenerare a felului de a simți și a gândi, de a iubi și a urî, de a lupta și a birui pentru țară, cunoscând firea națiunii noastre, firea moldoveanului.

Preluați exemplul meu de domn al dreptății și curajului, de apărător al credinței și al moșiei, dragi moldoveni.

Apărați-vă Țara de vrăjmași. Purtați-vă cu demnitate și cu obrazul ars, dar curat!

Strănepoții mei, fiecare popor are cel puțin o dată în istorie, un ceas al lui. Acum e ceasul vostru. Fiți demni, integrați-vă și înălțați-vă aspirațiile în familia Europei, demonstrați-mi că rădăcina mea este încă viguroasă, înălțați-vă ca neam în familia europeană. Și fără zgomot spuneți:

„Țara nu se vinde!

Țara nu se negociază!

Țara se iubește și se apără!

Deoarece Moldova este țara copiilor, copiilor noștri“.

Așa să ne ajute Domnul. Să urmăm îndemnul lui Ștefan pentru a fi demni de țară, copii și de Moldova noastră!

În fiecare an, data de 2 iulie este considerată de creștinătate — Ziua Memoriei strălucitului domnitor Ștefan cel Mare și a tuturor eroilor naționali ai Patriei. Domnitorul Ștefan cel Mare a rămas să simbolizeze veacuri la rând idealurile pentru care poporul a luptat și pe care visau să le obțină: mai multă libertate socială, întocmiri interne mai drepte, bunătate și prețuire, independență națională, suveranitate.

Secția Cultură împreună cu Bibliotecile Publice, la data de 6 iulie au organizat în memoria lui Ștefan cel Mare și Sfânt, concursul raional al poeziei și eseurilor cu tematică patriotică — „Prin Ștefan spre ne-

murire“ ediția anului 2022, ce are ca scop bine definit: promovarea patriotismului, dor de țară, neam, vatră părintească. La acest concurs au participat 33 de concurenți din localitățile raionului, care au proslăvit dragostea de patrie și neam.

A fost o zi plină de emoții pozitive pentru participantul din partea Bibliotecii Publice Brînzeni, cât și pentru toți concurenții, cu toții fiind frumoși, carismatici și talentați. Pot spune cu încredere că raionul Edineți are cu ce se mândri, pentru că o nouă generație crește iubitoare de Patrie și Neam. Pentru Biblioteca Publică Brînzeni a fost un motiv de bucurie și totodată de mândrie, participantul Bodiu Eldar de13 ani, elev în cl. a VIII-a a participat la concurs, la ambele probe, proba poezie dedicată domnitorului Ștefan cel Mare cu poezia „Îndemn pentru frații români“ de Alina-Georgiana Drosu, proba eseu creație proprie — Mesajul lui Ștefan: „Pentru țara mea — Moldova“.

Bodiu Eldar cu mare artistism și dăruire de sine a evoluat în scenă, obținând la proba eseu Locul I și a fost menționat cu diplomă și cadouri de preț.

Mulțumim pe această cale juriului pentru înalta apreciere, cât și Secției Cultură pentru buna organizare a acestui concurs, ce dă posibilitatea tinerilor din localitățile raionului să-și încerce puterile și pentru oportu-

nitatea de a manifesta dragostea de țară, istorie și neam.

Imaginație și consistență poetică

(Arcadie Suceveanu. Terasa galbenă)

DUMITRU APETRI,
DOCTOR ÎN FILOLOGIE

Acum doi ani, eminentul poet Arcadie Suceveanu a publicat volumul de eseuri „Cu grație, printre (pre)texte“ (Chișinău, Arc, 2020), în

care declara următoarele: „Sunt de părerea că un poet din secolul XXI e bine să aibă chei și pentru alte uși, nu doar pentru poezie“. Eseurile de atunci, scrise cu multă pătrundere în esența fenomenelor aduse în discuție, m–au făcut să cred că autorul nu va părăsi acest făgaș în timpul apropiat, dar iată că Muza poeziei, geloasă de felul Ei, l–a readus la dragostea sa dintotdeauna — Arta poetică. Activitate care l-a încununat cu determinativele „unul dintre liderii de generație“ și „maestru în continuă ascensiune“. Anume astfel îl reprezintă și recentul volum *Terasa galbenă* (Chișinău, Arc, 2022, 134 p.).

Ultima pagină a copertei conține câteva aprecieri ce îi conturează portretul artistic, aparținând unor importante personalități literare: Ion Pop, Nichita Danilov, Mircea V. Ciobanu și Alexandru Burlacu. Primul dintre ei menționa: “ Se definitivează astfel portretul unui autor cu pecete proprie, pe care o putem cunoaște ușor, dincolo de mulțimea de măști și de ipostaze ale unor *dramatis personae* pe care poemele sale le (re) introduc în scenă“. „Pecetea proprie“ marchează și poemele din acest volum.

Primul compartiment, ce reia titlul cărții, „Terasa galbenă“, reintroduce în scenă figura lui Paul Celan prin sintagme precum: *lebăda neagră*, *trandafirul exilului, urbea unde existau oameni și cărți*, prin toponime: *Turnul Eiffel, Sena, Cernăuți, Sadagura, Reședința Mitropolitană* etc. Alte nume invocate: Nicolae Popa graficianul, cernăuțeanul Ilie Luceac — „greierul bibliotecii“ de altădată, coleg de facultate în anii '70, care, plecând la ceruri, *a luat o parte* și din autorul cărții. Amplul poem *BUS (Terasa „La scriitori“)* — BUS fiind Barul Uniunii Scriitorilor — conține fascinante scene și viziuni halucinatorii, exotice. Se adună aici personajele de ieri și de azi ale literaturii, diferite ca stil artistic, vârstă, comportament cotidian, preferințe lite-

rare. Printre spiritele luminoase, zice autorul, își fac apariția specialiști în levitație, tălmăcitori ai zarului, hermeneuți, scribi visători dar și „damnați umbroși ai paharului". George Meniuc ne apare într–un decor suprarealist: coboară dintr–o pirogă de mărgean, în ochi îi ard ferestre cu vitralii, iar „mersul său e–al marinarului / ieșit cu bine dintr–un naufragiu". Vasile Levițchi, maestrul adulat de ucenici, supranumit și noul iconar, e mânat de dorul de Cernăuți, de spiritul lui din interbelic, iar Ion Vatamanu se înfățișează la braț cu Walt Whitman și Robert Frost, poeții pe care cândva i–a tradus. Răsare inopinat, ca din havuz, copilul teribil Esinencu, trăgând după el un tun de lemn; își face apariția, cu un arc și o tolbă de săgeți la șold, inegalabilul satiric și umorist Petru Cărare; ca dintr–un vis se înfiripă imaginea lui Aureliu Busuioc, „aristocratul în blugi și adidași", cu zâmbet ironic și ochi sagace. Eugen Cioclea, conchistadorul postmodernist, apare din ceața metafizică brusc, imperativ, „dând la o parte, ca pe–o iarbă, iambii și tropii".

Cohorta mânuitorilor de condei (poeți hipnotici, prozatori greoi, critici logoreici ori jongleri) o completează omul cu blitzul, Nicolae Răileanu, fotograful Uniunii Scriitorilor, și nonagenarul Glebus Sainciuc — creatorul de șarje prietenești, alte cunoscute personaje retrase în dicționare și istorii literare — și, în asemenea anturaj, zice Arcadie Suceveanu, *terasa se zguduie de râs, ca pe valuri o barcă*; *vin alte rânduri de pahare — „tiraj" după „tiraj"*; *terasa–i plină de voci, de un murmur gigantic / ai zice că s–a trezit în Colosseum /corul antic"*. La capătul unor halucinante revederi și discuții, despărțirea dintre cei vii și cei sosiți din lumi metafizice se produce în zori, acompaniată de glasul cocoșilor ce anunță începutul unei zile noi pentru neostoita suflare omenească. Într–un cuvânt, avem în față un poem de mare anvergură, cu scene reale și fantasmagorice, ce ne răscolesc sentimentele, înnobilându–ne cu amintiri și nostalgii tainice, de neuitat.

În prima piesă din compartimentul „Timpul AS", autorul ne anunță că intră în inima lucrurilor cu freza, dalta etc. Într–adevăr, actantul liric meditează aici asupra Rotației universale, a Timpului, a vieții — „durata zisă sincopă de aur". Ca pretexte i–au servit Veneția (cea a sec. XXI), viața, văzută ca o „industrie falimentară" ori ca segment existențial scurt și tragic (Esenin, Labiș), dar și semnele pe care i le trimite prima frunză îngălbenită. Tinerețea se trece, ni se spune, „cu un cântec și o garoafă la armă". În poemul „Corabia lui Matei Vișniec" se profilează „o țărișoricuță" apărută pe scheletic Bâc, de dragul căreia au fost rescrise manualele de istorie, schimbate denumirile vechi de străzi și, ce e mai grav: riscă „să fie schimbată mâine–poimâine chiar și tăblița înmulțirii". Ca simboluri ale degradării morale, apar bisericile transformate în depozite, biblioteca, care, pentru a atrage cititorii, e gata să organizeze în zilele de duminică „întreceri la sărituri cu parașuta" etc.

În compartimentul „Mâncătorii de lotus", autorul ne prezintă un alt tip de evocări și meditații. Poemul „Bătrânul și marea" e o parabolă a credinței în Iluzia (Izbânda) cea mare, iar în următoarele cinci poeme meditațiile vizează destinul creatorilor de azi, „ajunși un anacronism al lumii moderne". Legile artei autentice sunt considerate de autor „seducătoare și aspre", Îngerul poeziei în această epocă a postmodernității târzii apare sub diverse înfățișări hilare — când a unui aeroplan Sicorski, când a Albatrosului lui Baudelaire; iar în viața literară își face loc jocul „de–a sfârșitul literaturii" care se încheie cu o umilitoare tristețe, cu apariția unui dialect „tot mai greu de înțeles", posteritatea fiind concepută cu chip de pisică neagră. Apare, fulgurant, și stafia ce a bântuit literatura secolului trecut — realismul socialist. Ca într–un spectacol plin de șarm și fascinație, întâlnim pe parcurs personaje reale și imaginare, „pâine și circ, dar și circ fără pâine", martiri de profesie, forfote mărunte de gnomi și nibelungi, o umbră a Emirului, precum și un „bucium ce sună cu jale".

Încheie volumul secțiunea „Epifanii", care e inaugurată de poemul „Pipa lui Franz Joseph" — o viziune neașteptată asupra destinului dramatic al Bucovinei de ieri — perioada stăpânirii habsburgice. Imaginile vehiculate: corbul imens, ghilotina în acțiune, cenușa ce se revarsă până azi din pipa Împăratului ca un nor înecăcios, cucii de profesie ce bântuie prin Țara fagilor lăsându–și ouăle în cuiburi străine, un Nimeni în mantie neagră și cenușa care se așterne peste băștinașii ce învață necontenit lecția supraviețuirii sunt foarte concludente, actuale, și, credem noi, nu necesită explicații și descifrări suplimentare.

Într–o formulă poetică originală este evocat satul în care s–a născut autorul, chipurile părinților plecați în lumea fără de vise, imaginea casei părintești singuratice „care nu se vinde". Despre fereastra casei, „cea stinsă de îngeri", poetul zice: „Aș împături–o, aș face–o sul și aș lua–o cu mine la oraș", „dar ea e o stare de spirit". Eul liric are acum chipul adolescentului îngândurat de altădată, magnetizat de bibliotecă și îmbătat de literatură. Treptat, memoria lui se umple de viață și moarte, iar Măria sa Timpul își urmează cursul ca totdeauna.

Te îndemn, dragă cititorule, să te apleci asupra acestei neobișnuite cărți de poeme. Autorul ei, Arcadie Suceveanu — persoană de primă mărime în arta poeziei și a scrisului artistic — înfățișează diverse ipostaze ale timpului prin care trece, emoționante decupaje din viața personală. Nordul Bucovinei e evocat în câteva momente emblematice, în imagini nemaiîntâlnite, iar lumea scriitoricească a Chișinăului e prezentată prin obiectivul „terasei galbene" — un spațiu deopotrivă fizic și metafizic, real și imaginar. E locul cel mai exotic, în care publicul scriitoricesc se manifestă, de regulă, prin destăinuiri și exhibiții uluitoare, relevante, dezarmante adeseori.

ȘTEFAN SOFRONOVICI, SCRIITOR, SPECIALIST LA CAIE

Profesorul Ion Melniciuc comemorat de Ziua Limbii Române

Sărbătoarea Limbii Române a fost marcată la Centrul Academic Internaţional Eminescu anul acesta în data de 30 august, deoarece echipa a fost implicată activ în pregătirea și desfășurarea lucrărilor Congresului

Mondial al Eminescologilor, ediţia a XI-a. Așa cum lucrările Congresului au avut loc în data de 31august și 01 septembrie 2022, am serbat Ziua Limbii Române cu o zi mai devreme. Evenimentul cultural a fost organizat împreună cu Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu“, Direcţia Cultură a Primăriei Municipiului Chișinău și Pretura Sectorului Botanica.

Ca de obicei, directoarea Elena Dabija a dat startul serbării, cu începere de la ora 13:00, după care a fost intonat Imnul de Stat al Republicii Moldova. Apoi a urmat spectacolul literar — muzical ***Limba Română — casa fiinţei noastre***, prezentat de către membrii Cenaclului literar — artistic „Vocea generaţiilor“, condus de scriitoarea Ana Onică. Cu un mesaj de felicitare și cu îndemnul de a învăţa și promova limba română a venit în faţa celor prezenţi doamna Diana Guba, Pretor al Sectorului Botanica.

"***Nu noi suntem stăpânii limbii, ci limba e stăpâna noastră“*** a fost titlul lecţiei publice după un citat din Mihai Eminescu. Alături de subsemnatul au vorbit la tema dată academicianul Mihai Cimpoi și Ion Iovcev, vestitul director al Liceului „Lucian Blaga“ din Tiraspol. Domnia sa este un adevărat erou, care a luptat pentru drepturile românilor din stânga Nistrului și pentru apărarea și promovarea Limbii Române în teritoriile ocupate de către Rusia și stăpânite împreună cu (mai bine zis prin) regimul separatist, instalat acolo tot de mâna lungă și agresivă a Rusiei. Cele mărturisite de domnul director Ion Iovcev ne-au impresionat și ne-au cutremurat. Despre calvarul îndurat de el împreună cu elevii și părinţii români băștinași pe pământul străbun din partea autorităţilor separatiste, teroriste și șovine, domnia sa povestește într-o carte, ce va apărea curând și va fi lansată.

Simpozionul ştiinţific ***In memoriam Ion Melniciuc — străjer al Limbii Române*** a fost momentul inedit al serbării, organizat de către subsemnatul. La simpozion au participat mai mulţi cercetători lingviști, profesori universitari, care au vorbit în cunoștinţă de cauză despre Limba Română și despre Profesorul Ion Melniciuc, plecat acum 5 ani dintre noi și care o viaţă și-a consacrat-o studierii, promovării și apărării Limbii Române. Academicianul Mihai Cimpoi a vorbit despre limba română literară și normele ei, amintind de momentul Eminescu în dezvoltarea limbii și literaturii române, dar și despre profesorul Ion Melniciuc, care i-a fost coleg mai în vârstă, talentat, exigent și neobosit în cultivarea Limbii Române. Doamna dr. Ludmila Berzoi ne-a prezentat comunicarea ***Ion Melniciuc — unul dintre distinșii lingviști basarabeni, care au luptat pentru repunerea în drept a limbii române în R. Moldova***. Doamna dr. Iraida Condrea, care i-a fost studentă, dar și colegă de lucru, a prezentat alocuţiunea ***Ion Melniciuc — Om al Cetăţii,*** iar prof. Andrei Crijanovschi a vorbit despre lexicul limbii române și a donat Centrului Academic Internaţional Eminescu două calendare cu chipul lui Eminescu și picturi la unele creaţii eminesciene. După cum ne-a mărturisit chiar domnia sa, calendare au fost câștigate de la ambasada României la Moscova, pe când domnia sa era angajat la Consulatul R. Moldova din capitala Rusiei. Academicianul Mihai Cimpoi a amintit că distinsul profesor i-a aju-

tat pe mulţi intelectuali basarabeni să cumpere cărţi în limba română de la librăriile din Moscova.

În final a vorbit Cecilia Melniciuc, soţia regretatului profesor, depănând amintiri și prezentând o expoziţie de carte cu lucrări rămase drept moștenire de la distinsul profesor comemorat, Ion Melniciuc — un străjer al Limbii Române.

ION MUNTEANU

Să fiți îndrăgostiți și fericiți...

Interviu cu publicistul și ecologistul Grigore Grigorescu

— Negre tristeți au pecetluit chipul intervievatului pe parcursul ultimilor ani. Să fie o moștenire genetică ori „agonisiri" triste ale vieții? Colaboratoarea redacției Literatura și Arta, dna L. Ungureanu, într-o bună zi, chiar exclama: slavă Domnului că-l văd prima dată și pe Grigore zâmbind! Îl credeam alergic la…

— Am rămas și eu surprins că cineva sesiza cumplita anomalie comportamentală psihologică. E o poveste arhiamară. Ar fi bine s-o scriu (în viitor). Numai amintindu-mi-o, devin cadavru-nsufleţit. N-o evoc, mă sufocă insuportabil, ceva inimaginabil, dincolo de etic, aventură, cianură… Dar îl supăr pe Domnul. Probabil, merit pedeapsa și o ispășesc smerit, stoici, cu vinovăție, pocăință… Fiind în vizită la medic, notasem, surprins, un proverb englezesc: „Cei mai buni doctori sunt doctorul regim, doctorul calm și veselie". Încerc a subordona ambianța interioară acestei triadei terapeutice…

— Și totuși, care-s rădăcinile alimentatoare la ale tale tristeți?

— Nu-i o mască dramatizatoare, de victimizare, manipulare etc. Este reminiscența suferințelor suportate stoic, cauzate de bunătatea mea de cândva, probabil, și naivitate.

— Vorbești la trecut de naivitate, bunătatea — tot acolo a-i exilat-o?

— Noi, majoritarii, suntem naivii (frumoși) incurabili. Altfel am naufragia subit prin labirinturile subterane ale vieții. De altfel, viața, ca atare, e, mai curând, opera naivității în straie hoinare vieţuitoare… Cât privește binele? Marea surpriză a urmat și-aici. Am vieţuit, până la acest jubileu, sub steaua bunătății ereditare, în templul ei. Altfel, mi se pare, ea poate numai fi imitată aproximativ, raţional-iraţional. Marii predecesori au cultivat-o și elogiat-o ca supremă valoare umană: „E rară această pasăre (Bunătatea), ca și lebedele negre (Iuvenal)„; „Pentru oameni există numai un singur Bine: să faci Binele!" (Socrate); „Cea mai mare răzbunare este când dușmanul tău recunoaște că tu ești bun și el e rău" (B. P. Hașdeu); „Cea mai nobilă întrebare din lume este aceasta: aici ce bine pot face?" (B. Franklin); „Fără Bunătate și fără iertare pentru greșelile aproapelui, întreaga viață omenească nu mai e decât un infern de urâţenie, de zgomot, de meschinărie" (V. Pârvan).

— Până mai evaluăm și apreciem cele rostite, rog să mediezi-meditezi altceva, ca pentru sine…

— Sunt irecuperabilul restanțier al dihotomiei antice: Să-i cunoști pe alții este înțelepciune, să te cunoști pe tine însuți este iluminare… Când îți dai seama că toate lucrurile-s schimbătoare, nu te mai atașezi de nimic (Lao-ţzî). Ar fi ceva tangențial subiectului nostru de la Petre Țuțea: „Nici un om — spune Socrate — nu se poate cunoaște și autocunoaște„; „Omul real nu poate fi căutat și gândit — nu se poate cunoaște și auto stăpâni — gnoseologic — ci poate fi primit prin har". „Cunoaște-te pe tine însuți", foarte bine, remarca Lucian Blaga, dar pentru a începe ceva în viață nu trebuie să aștepți până te vei cunoaște pe tine însuți… Grigore Vieru chiar ironiza bizara autocunoaștere; „Dacă n-ai ce face, cunoaște-te pe tine însuți" (1999). Este foarte greu să critici propriul eu, adevăr cunoscut, arhaic: „A te lupta cu tine însuți e lupta cea mai grea; a te învinge pe tine însuți este biruința cea mai frumoasă" (Leibniz). „Îl consider mai puternic pe cel ce se învinge pe el însuși, decât pe cel ce își învinge dușmanul" (Aristotel). Însă comunismul a pervertit totul, inclusiv sacra cunoaștere socratiană.

— Revenid-reluând subiectul — te domină duhul răzbunător, războinicia cu oponenții, oprimatorii personali, politici?..

— Opozanţilor veritabili le port respect. Pe ceilalți, pur și simplu-i neglijez. N-am timp pentru lucruri bune, iar pentru răutăţi n-am nici timp, nici forțe, nici elementare dorinţi să gândesc la ele, nu încă să făptuiesc. Mărturiseam acum doi ani Dlui Ion Ciocanu: aș fi recunoscător celui care mă va desființa, apoi să mă reculeg din cioburi. Dacă voi reuși, desigur. A atenta la integritatea „imperfectă" a ființei umane este inadmisibil, deoarece spune Sfânta Scriptură: „Voi sunteți Templul lui Dumnezeu, și că Duhul lui Dumnezeu locuiește în voi?". Dacă modifici ori extragi ceva din constituția personalității, ea devine altceva. Per-

fecţiunea este idealul întruchipat în Hristos pe care-l sperăm şi venerăm mântuitor.

— *Şi în trecuţi, publicaţiile tale abundau de citate, actualmente le suprasaturezi, citezi conştient?*

— Parcurg o perioadă dintre cele mai valoroase ale vieţii — catehizarea fiinţară. Sfintele Cărţi, Ţuţea, Soloviov, Florenschi, Pârvan, Vulcănescu, Eliade, Noica, Andru… au creştinizat fiinţa mea, reîntorcând-o din prizonieratul ştiinţific iluzoriu. Idealul pierdut l-am recâştigat anevoios, regăsind harul marelui Creator şi Stăpân. Dacă ti se stinge candela zămislitoare din sufletul tău, caută cu orice preţ a o reaprinde, altfel te desfiinţezi ca Fiu al lui Dumnezeu şi rămâi doar trup pustiit, fiinţa larvară rătăcitoare…

— *Ai anumite sărbători ale sufletului, familiei?..*

— Sigur. Prima sărbătoare-i duminica bisericească. Merg la biserica Sf. Dumitru cu evlavie şi pioşenie pentru a depune mărturisirea de taină şi iertarea păcatelor neştiinţei ori nechibzuinţei. Nu cunosc ceva mai frumos decât femeia evlavioasă ce intonează cântarea duhovnicească. Clipe de supremă revelaţie sunt când toţi enoriaşii cântă în cor rugăciunea de taină ori „Crezul". Sper a transmite celor din preajmă această singulară revelaţie. Remodelez sârguincios complexele moştenite ereditar-educaţional (ideologic) acumulate fată de aproapele meu. Pretind a fi semănătorul, fertilizatorul etnic blagoslovitor, iar fată de sine rămân

acelaşi dur judecător. Sunt un incurabil bonomist şi altruist. Uraganul imoralităţii nu prea mă deranjează. Mi-am zidit împrejurimi protectoare din turnurile corectitudinii, în care săgeţile otrăvite nu răzbat, cad mortificate, devin bârne de foc pentru rugul moral purificator. Ştim ca E. Cioran chiar şi lumina o detesta, într-un eseu îl desfiinţa logistic şi pe Hristos: „Toate idealurile să fie declarate nule; credinţele fleacuri; arta o minciună şi filosofia o glumă". E nihilistul care a cunoscut totul. Cele scrise în cărţile cioraniene sunt ruinele „încăierărilor" din ceruri, iar în clipele odihnitoare omul a creionat amintirile incendiare…

— De ar fi în puterea mea, aş institui urgent Cartea Roşie a bărbăţiei. Au supravieţuit câteva exemplare ce pot fi introduse aici. Curând vom merge la muzeu pentru a mai afla ce înseamnă bărbatul istoric.

— *Nu ştiu cum va fi recepţionată „lacrimologia pro bărbătească" de contemporanii (co)bărbaţi, dar femeile, la sigur, vor dori să mai cedeze din emanciparea lor „victorioasă". Însă hemoragiile, anomaliile sociale nu mai pot fi tratate în nici un fel actualmente.*

— Timpuri ideale pentru lucruri măreţe n-au fost niciodată. Dintotdeauna ele se materializau prin jertfa autorilor, sacrilegiul unei elite, plătind costurile pierderilor, iar roadele s-au impărţit după o altă taină, preponderent perfidă şi prădătoare.

— *Ai prezentat redacţiei un eseu despre apolitismul multor conaţionali. Presupun că intenţionezi să „răstorni" şi alte axiome tradiţionale, devenite triviale, terorizante?*

— Sper să scriu lucrări cu subiecte majore: veşnicia s-a născut la sat, dar moare la oraş, frumosul va salva lumea, însă el, mai întâi, trebuie ajutat şi salvat, sinceritatea, onestitate, laşitatea naţională infernală…

— *După o pauză, a-i revenit, în 1997, la publicistica ecologică, în special, cea eco-silvică. Pentru articolul „Regele ecologiei este gol" (publicat în ziarul „Mesagerul" din 1997) ai fost purtat prin judecăţi, amendat, ameninţat cu răfuiala fizică… Graţie eforturilor depuse, tematica silvică a fost prezentă mai frecvent în presă fată de alţi componenţi ai mediului. Remarcăm, în special, studiile „Influenţa mediului forestier asupra patrimoniului spiritual", „Strategia dezvoltării gospodăriei silvice", „Pădurea în legendă şi buletinul terapeutic„…*

— În urma unei publicaţii din „Literatura şi Arta", Academia de Ştiinţe a convocat o şedinţă specială cu participarea departamentelor şi

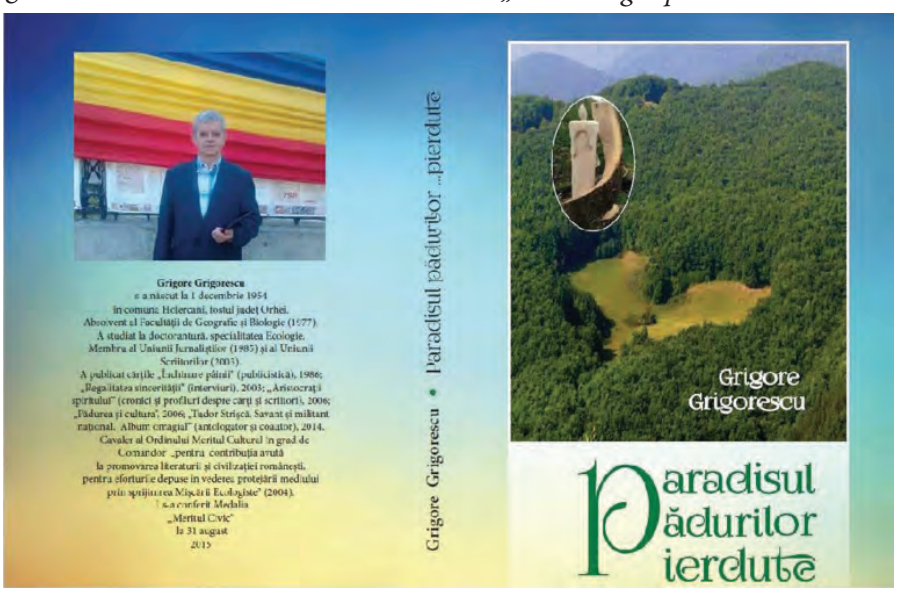

instituţiilor privind relansarea cercetărilor silvice în republică. Dar s-a schimbat conducerea silviculturii şi totul a rămas baltă. Am iniţiat formarea Consiliului Naţional Silvic în 1998, elaborarea proiectului alternativ al dezvoltării durabile al domeniului silvic…

— Presa a informat opinia publică că s-a format Centrul Expertizelor Publice din cadrul Asociaţiei Oamenilor de Ştiinţă, Cultură şi Artă, unde eşti secretar. Care este menirea Centrului?

— Ideea fondării lui se vehicula mai mulţi ani. Iniţiativa vine de la academicianul Petru Soltan, eu am contribuit organizaţional la inaugurarea lui. La una din şedinţe a fost pusă în discuţie problema dezvoltării economice a republicii. Sperăm ca Centrul să devină o influentă forţă publică din republică, unde se vor întruni profesionişti pentru a pune în discuţie cele mai stringente probleme.

— Probabil, prin acest Centru, veţi promova imperioasa necesitate a unificării forţelor de dreapta — despre care vorbim mulţi ani.

— Anume acesta este scopul primordial al Centrului. Sper să contribui la fortificarea Partidului Naţional Liberal. Ar fi o mare cinste pentru mine, dacă se va spune: a fost un distins naţional liberal… Visez libertatea divino-liberală ţuţiană: „Robeşte-mă, Doamne, ca să mă simt liber". Să nu uităm nicicând avertismentul eminescian: orice libertate reeşă din supremul interes naţional. Domnul ne-a dăruit libertatea pentru a urma lucrările Lui. Aici intuiesc ironia unor intelectuali arhipragmatici, confortanţi…

— Absurdistanul basarabean — precum foarte bine diagnostica Oleg Serebrean — a devenit o clinică pentru psihopatologi, ei ajungând cei mai deficitari specialişti…

— Pentru mine, nu mai pot fi surprize negative în republică. Nu mă miră nimic, am conservat percepţia negativului. Doar omul binefăcător mă preocupă, înduhovniciţii. Nu ştiu de-i fortificatoare ori asanatoare viziunea cioraniană, însă o reproduc: mizeria obiectivă din viaţa socială nu este decât un reflex palid al infinitei mizerii lăuntrice a omului. Când mă gândesc la mizerie, îmi trece orice poftă de a mai trăi… Este o ruşine să fii contemporanul zilelor acestea, să nu-ţi poţi ajuta cu nimic părinţii suferinzi şi Patria încarcerată — ce tragic destin? De altfel, nici nu-l am. N-am părinţi (au decedat), nici Patrie istorică — cum poţi pretinde a mai fi cineva?

— Vieţuieşti în flăcările suferinţelor din ospiciul singurătăţii — este plată pentru anumite păcate?

— Plătim toate erorile săvârşite, păcatele şi orbirile… Am cunoscut surghiunul interior, temniţa autoexilării multianuale, precum şi exilul geografic, ferocitatea umană… Nu mai am ce cunoaşte din cele lumeşti. N-am rostit cuvinte de ocară la adresa torţionarilor. I-am lăsat în voia Domnului. Suferinţele le-am înfruntat fără careva revolte. A suferit enorm familia. Dacă n-a existat vinovăţia mea, nici răzbunarea nu poate apărea. Mă consolez prin faptul, că aproape nimeni n-a evitat malaxoarele desfigurării din ultimii ani. N-am fost excepţie. Poate a fost ceva inexplicabil ori implacabil…

— O nălucă se primblă prin Basarabia. Năluca prostiei. E o cunoscută parafrazare. Din ce se alimentează abdominala prostologie?

— Spre regret, libertatea a declanşat insurecţia prostiei. Absurdologia a cucerit republica triumfal, i-am înălţat un strălucit monument. Dar, să nu uităm, străinătăţile sunt nu mai puţin „magnifice", poate chiar performante. Popoarele captive, scăpate la libertate, sunt ca nişte copii năzbâtioşi, neprihăniţi. Cei mai şmecheroşi, înhaţă jucăriile mai frumoase, se cocoşează pe acoperişul casei naţionale, îmbracă hainele amoralităţii, nu pot fi coborâţi benevol de la timona îndrăgită. Joaca de-a conducerea republicii şi fericirea poporului i-a captivat iremediabil. Dacă le incriminezi ceva, imediat devii securist, duşman, trădător, impostor…

— Reluăm subiectul bărbăţoilor. Recentele investigaţii analitice ale lui Andrei Ţurcanu reabilitează demnitatea mutilată, şterge zgura ruşinoasă de pe obrazul umilinţei bărbăteşti…

— Istoria noastră ne-a lăsat numeroase cazuri, când unul singur mergea împotriva tuturor: Eminescu, Stere, Vulcănescu, Ţuţea, Cioran, Goma, Ghimpu, Ilaşcu, Istrati, Ciocanu… Ei sunt marii răzvrătiţi intelectuali, unii de factură revoluţionară, alţii demiurgologi… „Atitudinea eroică este privilegiul şi blestemul celor dezintegraţi din viaţă", rezuma E. Cioran. Ca şi Ion Druţă, Andrei Ţurcanu a făcut epocă, a cioplit cavoul mortuar al politicienilor actuali. Nu ştim de va încerca cineva să mai scrie o altă biografie a politicienilor, el mumificându-i în piramide faraonice basarabene din piatra tipografică. L-am întrebat dacă nu-i este frică să declanşeze „războiul sfânt„? — Mă tem numai să nu mă omoare. Dacă a-i decis să aperi interesele naţionale, trebuie să îmbraci cămaşa morţii, aidoma ilustrului predecesor T. Vladimirescu.

— Nu-i o perioadă prea lungă de la apariţia primei tale cărţi (1986), când va apărea a doua? A-i publicat, pe parcurs, eseuri, interviuri, cronici literare, publicistică ecologică, d ce nu lansezi un nou volum?

— Pentru mine, o carte-i ceva sacru. Ulterior, m-am tratat de acest iluzionism. Orgoliul dezlănţuit se poate (perpetua) numai editând. Recitind cele scrise, am sentimentul că aş putea publica volume de publicistică ecologică, eseuri culturologice. Sunt prea exigent sau chiar drastic faţă de scris. Nu mai râvnesc glorii publice, chiar am orori faţă de ele. Utilitatea, valoarea celor scrise prevalează şi stopează.

— De ce colaborezi doar cu „Literatura şi Arta„?

— Deoarece avem în republică numai un ziar şi jumătate democratice. Celelalte sunt „clienţii" poliţiei de moravuri şi ale justiţiei.

— Eşti prea sincer. N-ai pătimit pentru sinceritătţi, astăzi contraindicate?

— Procedez şi eu precum Ion Ciocanu: pentru a nu da explicaţii apoi, spun ce cred acum. Chiar Petre Ţuţea îl sfătuia pe Cioran „să nu mai practice sinceritatea absolută". Ion Stici mă dojenea prietenește: mai

inventează și tu careva scuze, nu fi atât de sincer. Am fost uluit de ingeniozitatea lui Igor Grosu. În parodia „Visul unui nebun înnebunit“ scrie: „Ministerul Sincerităţii Naţionale“ și mă gândesc: va deveni el oare Ministrul Sincerităţii Naţionale? Tot la capitolul ministerologiei aș evoca fondarea ministerului sacrificării cumetrismului și nănășismului, protecţionismului, prostologiilor și al criminalităţii morale…

— *Sinceritate, dulce naivitate, ar rezuma ultrapragmaticul comtemporan…*

— Și ar avea dreptatea nedreptăţii. Sinceritatea, bunătatea, milostivenia, sensibilitatea, fidelitatea, iertarea, generozitatea, noblețea, politețea, indulgența, recunoștința, respectul, prietenia, blândețea, caritatea, modestia, compătimirea, mila… sunt fructele de aur ce rodesc numai în arborii alimentaţi cu mirul duhovniciei și apa vie a spiritualităţii. Ne spun scripturile: „Voi sunteţi ogorul lui Dumnezeu, clădirea lui Dumnezeu„; „Toate lucrurile lumii până nu le vei preface în Bine, sânt zădarnice și vrednice de râs“. Râul vieţii e bine să-l străbatem vâslind în barca bunătăţii. Cu toate că ea este naufragiabilă, după accidentele suferite își recuperează vertiginos cursul, evită apoi liniarismul plutitor până la urma la limanul făgăduinţelor.

— *Remarcai într-un interviu că partinizarea ta („PFD-izarea“ din 1998) s-a produs din considerente patriotice. Mai pot fi luate în serios asemenea confesiuni?*

— Nu pot rezista tentaţiei de a evoca afirmaţia neordinarului Serafim Saca: „Nu s-a născut partidul în care aș putea eu intra“. Coborând pe pământ, singulara mai eficientă cale de a influența cumva destinul Patriei este partidul. Ele sunt capul tuturor relelor, dar și al binelui. Precum rezuma axiologic Petre Ţuțea: partidele sunt caiii de trăsură la carul de aur al istoriei noastre și, când ei devin gloabe, poporul român le trimite la abator. Malaxoarele abatoarelor noastre s-au tocit de la măcelărirea acestor, atâtor gloabe partinice. Sperăm să selectăm mai rapid caii de cursă istorică.

— *Profesioniști veritabili, membri de partid calitativi… Mari invenţii, speculaţii politice cutremurătoare inundă, decimează viaţa noastră…*

— Ar fi bine să inventăm detectorul de profesionalitate, de calitate a membrilor partiinici, a moralismului lor. Cei din vârful piramidei debitează „novaţii“ de orice natură, deoarece știu că societatea civilă nu-i sancţionează drastic și n-o iau în serios. Relaţia conducere-societate este de natura orb-surd.

— *Bunătatea pune temelia prieteniilor durabile, le oferă liantul rezistenţei prin vâltoarea vieţii. Mai investești speranţe, crezi în această virtute delicioasă?*

— Am suportat și aici iluzii fatale. Ajuns de acum pe malul prăpastiei, gata să îmbrâncesc în hău comoara preţiozităţii prieteniei, survine o mutaţie neașteptată. Precum susţine cunoscutul radiojurnalist și poet Dumitru Rotaru: oamenii te nenorocesc și …fericesc. M-a surprins confesiunea lui Vasile Șoimaru: aflarea mea în preajma lui Paul Bran câţiva ani (fostul rector ASEM), m-a îmbogăţit aproape echivalent cât toţi anii anteriori. Cu vârsta, confortul comunicaţional se uzează, el ne marginalizează pentru a recupera clipele de taină risipite în tinereţea zgomotoasă…

— *Publicaţiile grigorescene sunt saturate cu neologisme, ai impresia că suferi de citatomanie, mai inventezi cuvinte… Pentru un autor, nu sunt prea multe „originalităţi„?*

— Bunul simţ reprezintă regula mea de aur ori invers. În cel mai rău caz, așa a fost în tinereţe. Acum recuperez nelibertatea tinereţii. Inclusiv în cele scrise. Naturaleţea este virtutea neexploatată de mine. Am obosit, m-a plictisit raţionalismul, modestia și eticheta comportamentală. Vreau să asist la izbucnirea incendiilor spirituale conservate. Sper, nu mă vor costa incomensurabile sacrificii, irecuperabile pierderi…

— *Eşti la un ecuator valoric pe care îl traversezi triumfal ori evlavios?*

— Plec capul, smerit, în faţa autoreflecţiilor catastrofice, admir doar operele „demonilor“ limbii, magicienilor graiului, alchimiștilor lingvistici, midașilor slovei, filosofilor limbii, arheologilor paleolingvistici, argonauţilor templelor folclorice, arhitecţilor auriferi ai frazei, sclavilor geniali ai graiului… Pedepsiţii de geniul limbii sunt puţinii, prinţii ei norocoși… Precum zice proverbul: „Moartea și viaţa sunt în puterea limbii“. După Eminescu și Cioran, foarte rar mai întâlnim opere lingvistice…

— *Eeste o iluzie inerentă evoluţia unui creator mereu în ascendență și …autoinsuficienţă?*

— Nu cunosc adresa autorilor studiilor elitare — Dumitru Bălașa: „Marele atentat al Apusului Papal împotriva independenţei Daco-Românilor“ (Cluj-Napoca, 1999), „De la Zamolxis la Isus Hristos“, „Ţara Soarelui sau Istoria Dacoromaniei“, „Basmul Romanizării“, dar le aduc pioase plecăciuni pentru munca depusă întru internaţionalizarea românismului. Fie binecuvântată mucenicia lui Dumitru Bălașa, din care reproduc numai două fraze fundamentale: „Daco-Românii… sunt aici de zeci de milenii. Cultura greacă și latină și cultura mondială sunt tributare culturii dacice“. Iată temelia panteonului, civilizaţiei române regale.

— *Mitizarea reprezintă epoca adolescentină a unei civilizaţii, afirmă unii specialiști.*

— Nu schimb miturile pe un miracol economic. Fie el supraamerican, global, european… Miturile alimentează eternitatea naţională, celelalte izbânzi îl subminează. Diferența dintre mit și minunea confortabilităţii este că ultima nici nu există istoric, este un sfârâiac. După cum afirma Petre Ţuțea: strălucirea epocilor istorice reesă din geniul religios, nu din isprăvile politice. Marii mucenici spirituali ai umanităţii, la sfârșitul pelerinajului lumesc, au rostit anume către Domnul ultimile predici purgatoriale ispășitoare și iertătoare…

— *Eminescianismul s-a manifestat exploziv-expansiv, victorios voevodal în mediul social imediat, geniul lui armoniza divinul cu umanul, devine mit al culturii noastre…*

— Mihai Eminescu decreta-lansa o altă glorioasă cruciadă panromânească în istorie. Anume titanismul lui a redeschis porţile cetăţilor spirituale universale sub drapelul naţionalităţii: „Iubim Ţara şi naţia noastră altfel cum n-o iubește nimeni, cum nimeni nu are puteri de-a o iubi. În noi trăiește restul de energie și de caracter, pe care voi în viaţa publică aţi ştiut a-l nimici“ (Timpul, 22 februarie 1878). Aici are loc imperializarea Eminescu, sub zodia naţionalităţii s-a eternizat. Intuiţia eminesciană opera în fundamentalităţi: „…chiar dacă amintirea noastră ar pieri în umbra vremilor și s-ar șterge din memoria tuturor, tot pe aceeași cale a conservării naţionalităţii şi ţării vom stărui, fără a face în această supremă privire nici o concesie primejdioasă idolilor veacului. Cine în această privire nu e cu noi, e contra noastră“. Aceasta-i ultima istorică frază din eseul publicat la 27 mai 1979 în „Timpul“.

— *Imposibil a ne imagina ce-ar fi dacă am beneficia actualmente de un publicist-politician precum M. Eminescu?*

— Naţiunea română are mulţi mucenici. Primul dintre contemporani este Ilie Ilașcu. În rest, majoritatea promovează opera „ilustrei sale personalităţi“. Se „fericesc“ pe sine sub masca grijii pentru noi. Este ridicolă, jalnică elita noastră intelectuală și politică de la chiar finele mileniului. Istoria le va fi un aspru judecător. Ipocrizia, fariseismul, egocentrismul, ura, aroganţa, ticăloșenia nelimitată, trădarea… Cu 2500 de ani în urmă, Confucius fundamentaliza posterităţii (ca să nu învețe aproape nimic): „Când nenorocirea o toarnă cerul, de ea te poţi salva. Când prostia e în noi înșine, de ea nu te poţi salva“. Epopeia sa „Laudă Prostiei“ Erasmus a scris-o la începutul secolului XVI, pe când Europa de Vest traversa aceeași epocă a actualului absurdism esteuropean. Grigore Vieru a formulat foarte sugestiv epigrafe ale viitoarelor noastre romane despre viciile timpului-om: „Doamne, de ce ai pedepsit atât de rău cuprinsul acestui pământ, că dacă nu curge sânge pe el, curge venin„… Riscăm a deveni jalnici invalizi confesionali, intelectuali, profesionali, politici… Însă disperărilor și sclavilor ei, Petre Ţuţea le administra, prin ordin parafrazat, ilustrul remediu tratamental: „Bă! Să fiţi fericiţi, că altfel vă ia mama dracului!“.

Vizitați site-ul www.casadecreatie.md

AURICA MORCOV, BIBLIOTECARĂ AO „ILENUȚA"

De dragul băștinașilor

Biblioteca publică Cotova în parteneriat cu Asociația obștească „Ilenuța" și primăria Cotova implementează Proiectul „Împreună susținem populația vulnerabilă afectată de criza energetică" finanțat în cadrul Uniunii Europene de PEOPLE IN NEED din Republica Cehă.

Prin acest proiect ne propunem drept scop să contribuim la reducerea impactului negativ al crizei energetice asupra populației vulnerabile țintă din comuna Cotova, împiedicând astfel deteriorarea situației spre o criză socio-economică.

Obiectivul principal al proiectului este susținerea populației vulnerabile afectată de criza energetică și menținerea stabilității în comuna Cotova, r. Drochia.

Perioada de implementare a proiectului este de 6 luni începând cu iulie până în decembrie 2022. În cadrul acestui proiect am desfășurat seminare informative pe data de 07.07.2022 și 29.07.2022, și o dezbatere publică pe tema „Împreună suntem Europa" la 9 august 2022 prezentând chestionarul destinat sondajului social economic a 300 de localnici.

Pe data 24.08.2022 s-a desfășurat evenimentul de distribuție a brichetelor de cărbune în cadrul proiectului respectiv.

Au beneficiat de susținere 48 de gospodării din comuna Cotova raionul Drochia , inclusiv 4 din satul Măcăreuca. Mulțumesc voluntarilor Nastas Cristi, Văscăuțanu Anatolie, fraților Nigai, Catan Iurie care au ajutat la descărcarea sacilor cu brichete și tuturor cetățenilor comunei Cotova, care au participat la campania de caritate lansată în cadrul evenimentului — Campania „Din suflet pentru Sărbătoarea de Crăciun"

În comuna Cotova locuiesc 2709 persoane. 34 % din populația comunei Cotova sunt de vârstă pensionară situația cărora se înrăutățește în legătură cu criza energetică actuală. 56% din întreaga populație sunt femei. În situația și mai dificilă se află persoanele cu dezabilități severe (2 sunt nevăzători, 2 cu deficiențe de auz, iar 18 persoane sunt țintuite la pat, multe persoane cu vârstă înaintată, care locuiesc solitar). Reieșind și din considerentul numeroaselor greutăți pe care le întâmpină acești oameni: imobilitate, situații financiare reduse, acces limitat la informații; trai sub nivelul limitei de sărăcie, persistența în societate a unor stereotipuri și prejudecăți; necunoașterea și neînțelegerea necesităților speciale ale persoanelor cu dezabilități, implicarea sectorul civic este strict necesar prin ajutorarea acestor oameni în situație de criză energetică.

În plus, autoritățile locale în continuare sunt preocupate de problemele sistemului, de deficitul de buget, neavând și alte pârghii de soluționare a problemelor stringente ale persoanelor vulnerabile.

De aceea ne propunem prin implementarea proiectului „Acțiuni pentru reducerea impactului negativ al crizei energetice asupra populației vulnerabile din comuna Cotova", să ne axăm pe ridicarea nivelului de trai a păturilor vulnerabile: problema încălzirii nevoiașilor și de asemenea a asigurării cu apă potabilă a beneficiarilor Bibliotecii publice Cotova. Aceste necesități în situații de criză devin și mai sensibile. Astfel, dreptul la un trai mai bun și implicarea activă în comunitate constituie pentru persoanele vulnerabile o oportunitate și o formă de luptă pentru realizarea și aprofundarea drepturilor sale pe termen lung.

Acest eveniment s-a înscris în activitățile anului 2022 — an proclamat de Ministerul Culturii ca Anul Consolidării Relațiilor dintre Bibliotecă și Comunitate: premisă pentru dezvoltare și rezistență în timp.

MARIA COȘCIUG, DIRECTOAREA CĂMINULUI CULTURAL „ȘTEFAN DABIJA", S. MĂGURELE

„Fântâna din Țarină a Ulitei lui Ion Coșciug"

Fântâna Ulitei lui Ion Coșciug se află la hotarul dintre localitățile Măgurele și Boghenii Noi, fiind construită în anul 1975.

Pe vremuri, din lipsa transportului, lumea era nevoită să se deplaseze mai mult pe jos, parcurgând zeci de kilometri prin ploaie, prin vânt, căldură sau frig. În una dintre zilele călduroase ale anului 1975, Ulita Coșciug, născută în 1911, întorcându-se de la Spitalul din Cornești și având „marele noroc" să meargă pe jos cei șapte kilometri ce despart satul Măgurele de Boghenii Noi, obosită și însetată, a ajuns lângă un copac și s-a așezat la umbra lui să se odihnească.

Era foarte însetată. Neavând de unde lua pic de apă, i-a venit gândul că ar fi bine să fie construită în acest loc o fântână. Văzându-se acasă, le-a zis copiilor, că a luat o hotărâre: să sape o fântână pentru trecătorii însetați. Încetul cu încetul, au adunat materialele necesare pentru construcție.

După cum se știe din bătrâni, locul pentru săpatul unei fântâni trebuie, mai întâi, sfințit. Așa a făcut și mătușa Ulita: chiar dacă era perioada când biserica era prigonită, a invitat un preot pentru a săvârși rugăciunile de sfințire. Cu ea au mers cei trei feciori și ginerele.

După sfințirea locului, preotul i-a spus feciorului mai mic al mătușii Ulita să-și scoată chipiul și să-l arunce în sus: unde va cădea chipiul, acolo va fi săpată fântâna.

Așa au și făcut. Unde a căzut chipiul, acolo au început săpatul fântânii și, ce credeți, nu au dat greș. Timp de o săptămână, a fost finalizată construcția fântânii cu o adâncime de 12 metri. La săpat au participat feciorii și rudele.

Colacul fântânii l-au făcut din lemn cu vârtej. De vârtej era agățată o găleată din lemn. La cererea rudelor, meșterul iscusit din sat, Fiodor Eni, a făcut deasupra acestei fântâni un acoperiș deosebit, cu ornamente, iar în jur — un gărduț din lemn.

Odată cu schimbările produse prin anii 1990, fântâna nu a mai fost îngrijită, fiind dată uitării.

Abia peste 30 de ani, în 2020, doi locuitori din Boghenii Noi: Grigorie Ștefârță și Mihail Eni, au luat inițiativa în mâinile lor și au venit cu propunerea către primarul de Măgurele, Andrei Căldare, să renoveze această fântână.

Primăria și-a asumat organizarea reconstrucției, a achiziționat materialele necesare, iar Ion Andriuță s-a implicat activ în colectarea mijloacelor bănești de la oameni. Mihail Roșca și Ilie Popa au fost cei care s-au ocupat de lucrările de renovare.

Fiica mătușii Ulita, Iulita Coșciug, împreună cu fiicele și ginerii, au înălțat lângă fântână o răstignire de o rară frumusețe. Acum, orice trecător poate să facă aici un popas, să se odihnească, să admire priveliștea din jur, să bea o cană de apă cristalină, să se închine până la pământ făcându-și semnul crucii și să aducă mulțumiri celor ce au făcut această pomană pentru sufletul fiecărui om.

(Informațiile au fost culese de la copiii mătușii Ulita: Valeriu și Iulita Coșciug, de la alți locuitori ai satului).

OPINII

Vecinul

ANDA–CRISTINA VAHNOVAN

Fiecare bloc își are omul său bun la de toate. Este cel la care trebuie să apelăm, conform instructajului administratoarei, când nu merge liftul, sar siguranțele, sau nu merge apa rece (aici, în Londra,

chiar des ni se întâmpla sa avem doar apă caldă), curge robinetul sau nu merge termostatul de căldură. Problema cea din urmă ni l-a adus în prag pe John, iar minunea mare a fost că dânsul, văzând cum chinuiam engleza cu termenii mei tehnici inexplicabili și fiind mai blonduță-n plete, m-a întrebat dacă nu vorbesc și alte limbi. Rusa a răsunat atunci ca o mare limbă salvatoare a situației. Omul era dintr-o fostă țară sovietică, emigrat apoi în Israel, și stabilit de peste 30 de ani în Londra. „Noroc chior", m-am gândit, atunci când am scăpat de povara de a încerca să traduc cuvinte gen „otvi-ortkă", „zviozdocikă", „șaibă" sau „ploskogubtî", pentru ca în engleză nu aveam cum sa le știu, iar în rusă păreau atât de familiare. Și mi-a fost chiar ușor să par deșteaptă că știu să zic și „zamâkanie", „nakladcă" sau „zazemlenie". Ei, și apoi a rămas omul la un coniacioc moldovenesc, nu? Că doar nu o cere bani de la vecini care „suntem de-ai noștri". Și o conservă de șprotă s-a găsit imediat, și niște murături, ca la oamenii gospodari. Și, iată, ne tot povestește Johne despre viața lui, despre trecut, despre fosta soție și actualele iubiri. Ne mai laudă copii noștri, că doar nu ar fi altfel evreu adevărat, ne mai arată și poze cu odraslele sale, și cu nepoții, și cu tot neamul. Și trece o ora, două, trei… Și mai deschidem o șprotă, și chiar și seliodka adusă din Moscova, pe care o țineam pentru o „Șubă" așa și nerealizată, că, deh, de-am ce-om face. Omul ne-a ajutat, nu? Iar John tot povestește și povestește. Și ne trece prin toată viața lui tumultuoasă, insistând pe un episod din copilărie, din timpurile pe când era tare bâlbâit și de aceea tăcea mai mereu. Cauzele nu s-au cunoscut nici până în ziua de azi. Dar știe exact momentul când a încetat să se mai bâlbâie. Era încă mic, dar își amintește perfect. Zburau spre Tel Aviv, când avionul a prins un hop din ăla, când ai senzația că pe câteva momente pici în gol. Și s-a speriat atât de tare, încât, după aceea, și-a înghițit bâlbâiala și a prins a vorbi fluent, repede și mult. Asta am cam observat și noi. Și mai trece o oră, și cască copiii că li-e somn, și noi ne mai uităm la ceas, iar John tot povestește și povestește. Și mai trece încă una, și e noapte deja, și a treia conservă nu o mai deschid, chiar și de o am în dulap și mai e și coniac în sticlă, dar văd că Steve se adaptează repede. Merge și fără. Mai trece o oră. Copiii trebuie culcați. Vasele trebuie spălate ca să nu miroase a pește toată casa. Dar cum să dai afară omul, când el te-a ajutat, nu? Și atunci l-am întrebat doar atât: „Cam cât de mare să fi fost, totuși, hopul acelui avion???"

Într-un final a plecat. Ce ușurare, m-am gândit, până când am văzut în hol, lângă cuier, geanta lui maro, cu setul de „otviortchi" și cheia de 8, uitată într-un colț…

Vizitați site-ul www.casadecreatie.md

Adrian Păunescu, scriitor.
(a.n. 1943 – a.m. 2010)